Posamezna številka 10 dinarjev

…nina plačana v gotovini

ZASAVSKI vestnik

Izdaja Okrajni odbor Socialistične zveze delovnih ljudi v Trbovljah — Urejuje in odgovarja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stane Šuštar — Tiska Mariborska tiskarna v Mariboru — Naslov uredništva in uprave: „Zasavski vestnik" Trbovlje I, uprava rudnika — Telefon št. 54 — Račun pri podružnici Narodne banke v Trbovljah 614-T-146 — List izhaja vsako sredo — Letna naročnina 400 din, polletna 200 din, četrtletna 100 din, mesečna 34 din. Posamezna številka 10 din. Rokopisi morajo biti v uredništvu najkasneje vsak petek dopoldne in se ne vračajo.

LETO VII. — ŠTEV. 37 TRBOVLJE, 16. SEPTEMBRA 1954

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZASAVJA

OSTROŽNO — praznik slovenskega ljudstva

Hudodelski nacisti niso zlomili hrbtenice slovenskemu ljudstvu

Obema veličastnima manifestacijama enotnosti in svobodoljubnosti slovenskega ljudstva v Dolenjskih Toplicah in na Okroglici se pridružuje še tretja — Ostrožno. To pot proslavlja in obuja spomine na svojo trnovo pot in veličastno zmago slovensko ljudstvo Štajerske.

Na kaj vse nas spominja geslo »Štajerska v borbi«! Ni mogoče pozabiti prvih pomladnih dni leta 1941. Zahvaljujoč se korumpiranosti, nesposobnosti in izdajstvu vladajoče kraljevske hierarhije, se je pod udarci fašističnih motoriziranih hord zrušila umetno skovana versajska Jugoslavija. Jugoslovanskim narodom je hotel zavladati osvajalec Avstrije, Češke, Poljske in Francije — pruski militarizem.

Štajerski je namenil oholi, od številnih zmag in vojaških triumfov omamljeni okupator v svojih načrtih povsem specifični položaj. »Štajerska je nemška, je pokrajina, kjer ni Slovencev« — je trobil v vseh mogočih propagandnih oblikah upravni in politični aparat tretjega rajha. »Macht mir Untersteiermark wieder deutsch!« je zapovedal v aprilu leta 1941 štajerskemu gauleiterju sam Hitler.

Okupacijski aparat, na čelu z NSDAP in zloglasnim ter krvavim Himmlerjevim gestapom, je zvesto izpolnjeval ukaz svojega firerja. Začela se je trnova pot slovenskega ljudstva na Štajerskem. Izgon slovenske inteligence, aretacije najzavednejših patriotov, odprava slovenskih in uvedba nemških šol — so bila prva hudodelstva tujca na naših tleh. Ta tujec je požigal in uničeval slovenske knjige, ker se je bal svobodoljubne in revolucionarne besede Cankarja, Prešerna, Levstika in drugih slovenskih pisateljev.

Nakane in cilje fašistične oblasti v naših krajih ni bilo težko spoznati. Komunistična partija, prekaljena v bojih s starimi, protiljudskimi režimi, je opravila tudi na Štajerskem kot v ostalih pokrajinah naše ožje in širše domovine svoje zgodovinsko poslanstvo. V oborožen upor so se enotno dvignili zasavski rudarji, pohorski drvarji in haloški viničarji. Odbori OF, partizanske čete in odredi so nastajali in rasli po vsej Štajerski. Formiranje teh upornih enot in njihove akcije so izpodbijale okupatorjeve argumente, da je Štajerska nemška dežela.

Da bi okupator zatrl osvobodilno gibanje na Štajerskem, se je posluževal najstrahotnejših oblik terorja in uničevanja slovenskega ljudstva. Ali moremo pozabiti znane »Bekanntmachung«, s katerimi je krvavi Rösener naznanjal slovenskemu ljudstvu, da je dne tega in tega meseca ustrelil toliko in toliko Slovencev, ker so je drznili dvigniti svojo roko na »mirnega« nemškega vojaka. Maribor, »Stari pisker« v Celju, Frankolovo so poleg stotih drugih imen imena krajev, kjer so padali in umirali talci in s svojo smrtjo dokazovali, čigava je Štajerska in kje žive Slovenci.

Kdo ne pozna imen Dachau, Auschwitz, Mauthausen in imen drugih koncentracijskih taborišč — imenovanih »tovarn smrti«. Tisočem talcem in umrlim v koncentracijskih taboriščih se pridružujejo stotine do tal požganih vasi in tisoči uničenih domov in gospodarskih poslopij.

Ves teror, vsa grozodejstva, vsa hudodelstva okupatorja pa niso zlomila hrbtenice svobodoljubnemu slovenskemu narodu. Nasprotno — zatirano ljudstvo je še močneje stisnilo svoje pesti, še bolj zasovražilo oholega tujca in domačega izdajalca, podeseterilo svoje napore v dviganju in širjenju osvobodilnega gibanja.

Namesto padlih borcev in celotnih partizanskih enot je pošiljalo ljudstvo v gozdove, v svojo ljudsko vojsko nove in nove borce. Legendarna smrt Pohorskega bataljona, junaško zadržanje in herojsko umiranje sinov Štajerske: Slavka Slandra, Alojza Hohkrauta, Lacka, Slave Klavore, Tončke Čečeve so dvigali zatiranemu, toda neuklonljivemu slovenskemu ljudstvu vero v zmago pravice — v zmago osvobodilnega gibanja. Iz prvih partizanskih enot, čet, skupin in odredov so zrasle brigade, divizije in korpusi. Napočila je ura, ko je partizanska vojska prešla iz obrambnih bojev v napad. Da — prišla je ura strahu in trepeta za »nepremagljive Werkschutz, Geheimpolizei, Bahnschutz« itd. in ves okupatorjev vojaški in politični aparat. Padale so sovražne postojanke za postojanko.

Ne s propagando in ne z utrjeno fronto ni bilo mogoče zaustaviti XIV. divizije. Vsa zbrana okupatorjeva sila, od proslulih SS-trup do klavrne »Wehrmannschaft«, čeprav vodena od samega proslulega Franza Steindla, je morala kloniti pred vojsko ljudstva, ki je strgalo s sebe suženjske vezi in stopilo v boj za svojo pravico.

Ne samo smrt okupatorja in nacionalno osvoboditev, še več: ljudstvo je terjalo novo oblast — ljudsko oblast. Z oboroženim odporom si je ljudstvo priborilo tudi svojo oblast. Narodnoosvobodilni odbori, voljeni neposredno od ljudstva, čestokrat ob grmenju topov in v popolnoma uničenih vaseh, so postali edini organi oblasti na osvobojenem ozemlju. Skrb za vojsko, obdelovanje polj, pomoč beguncem, šolski pouk, so bili ena izmed osnovnih nalog prvih organov ljudske oblasti. V partizanskih šolah je ponovno zaorila slovenska narodna in partizanska pesem.

Partizansko iznajdljivost je bilo čutiti povsod. V najzakotnejše predele Štajerske je po zaslugi pogumnih aktivistov in kurirjev prodrla osvobodilna misel. Partizanske tehnike in tiskarne, ki so delale v najtežjih pogojih, so posredovale našemu ljudstvu preko partizanskega tiska najaktualnejše dogodke svojega časa. Še več — v partizanskih tiskarnah so bila ponatisnjena številna dela naših kulturnih velikanov Prešerna, Cankarja in drugih.

Še in še bi lahko naštevali, kaj vse je ustvarjal štajerski partizan, aktivist in ilegalec v težkih dneh osvobodilnega boja. Kdo se ne spominja imen tisočev kmečkih domov in mater, ki so bile pripravljene nuditi sleherni čas partizanu varno zavetje in zadnji kos kruha, iznajdljivih partizanskih zdravnikov in junaških bolničark ter stotine drugih, ki so s svojim junaštvom in visokim patriotizmom omogočili zmago partizanskega orožja, zmago ljudske revolucije.

Da, na vse to in še marsikaj drugega se bomo spomnili in zamislili, ko bomo 19. septembra na Ostrožnem ponovno gledali Šlandrovce, Tomšičevce, borce Šercerjeve brigade in drugih partizanskih enot. Ob prisotnosti te junaške partizanske armade, partizanskih bojnih zastav in ljubljenega Tita bosta štajersko ljudstvo in ves slovenski narod ponovno opozorila domače in tuje sovražnike, da smo na svoji zemlji svoj gospodar, da smo sleherni trenutek pripravljeni braniti velike pridobitve narodnoosvobodilne borbe — to je našo nacionalno in socialno osvoboditev.

Šk.

PARTIZANI NA POHODU

„Verujte v sebe, v svojo moč in svobodo!"

Slovesna proslava tretjega občinskega praznika mesta Radeče in okolice

Delovno ljudstvo mesta Radeče in okolice je v dneh od 5. do 12. septembra že tretjič obhajalo svoj občinski praznik v spomin na množično nasilno izselitev prebivalstva tega kraja pred 13 leti. Letošnja proslava tega praznika je bila še bolj slovesna, saj je predstavljala v kraju uvod v velike slavnosti, ki bodo v nedeljo, 19. septembra, na Ostrožnem. — Vse dni od 5. do 12. t. m. so bile v Radečah razne kulturne in športne prireditve v počastitev občinskega praznika. Mesto Radeče si je nadelo v teh dneh slavnosten videz. Vse hiše in ulice so bile v zastavah, ljudje pa praznično razpoloženi. Pričetek praznika v nedeljo, 5. septembra, sta bila športna prireditev ter velika gasilska vaja, ki sta bili obiskani množično. V ponedeljek, 6. t. m., je predaval prof. Mlinar »O zgodovini mesta Radeče in okolice«. Predavanje je prav dobro uspelo. Velik uspeh je doživela nadalje v torek, 7. septembra, na letnem telovadišču TVD »Partizan« Gobčeva spevoigra »Planinska roža« v izvedbi kolektiva mestnega gledališča in pevskega zbora »Svobode-Radeče«. Prav tako uspešna je bila ponovitev spevoigre v sredo, 8. septembra, zvečer. Na dan 8. septembra, ki je dejansko občinski praznik mesta Radeče, je bil že v popoldanskih urah koncert godbe na pihala »Svobode-Radeče« v Jagnjenici in v Vrhovem — v četrtek 9. septembra, so pa gostovali v Radečah igralci »Svobode I« iz Zagorja z igro »Pesem s ceste«, in to prav uspešno.

V petek, 10. septembra, je priredila v Radečah koncert »Svoboda« iz Zidanega mosta, za njim pa je sledila ponočna vaja radeške gasilske čete. — Dan pred zaključnimi slovesnostmi, v soboto, 11. septembra, je bila v Svibnem na osnovni šoli akademija na čast občinskega praznika mesta Radeče, zvečer pa je bila v Radečah v Domu »Svobode« premiera Kreftovih »Celjskih grofov«, ki jih je uspešno uprizoril gledališki kolektiv Mestnega gledališča v Radečah. Prekrasen je bil v večernih urah po gledališki predstavi bengalični ogenj, ki so ga prižgali nad mestom Radeče.

Slovesna seja LOMO Radeče in odkritje spomenika prvoborcem mesta Radeče

Prebivalci mesta Radeče so pričakali v nedeljo, 12. septembra, veliko število gostov iz vseh krajev okraja Trbovlje. Med Radečane je prišla v nedeljo tovarišica **Lidija Šentjurčeva**, podpredsednik Zvezne ljudske skupščine, nadalje rojakinja tov. Anica Globačnikova, ljudski poslanec okraja Maribor-okolica, tov. Viktor Kovač, ljudski poslanec Radeč in okolice, tov. Martin Gosak, predsednik OLO Trbovlje, predstavniki MK ZK in LOMO okraja Trbovlje ter še drugi številni gostje.

Že zgodaj zjutraj so se Radečani prebudili ob zvokih budnice svoje godbe. Ob 8. uri zjutraj je bila v dvorani LOMO Radeče slavnostna seja, ki so se je udeležili vsi gostje ki so v nedeljo prihiteli v Radeče, ter ljudski odborniki mestne občine Radeče in predstavniki množičnih organizacij. — Predsednik mestnega ljudskega odbora v Radečah, tov. Ferči Miler je v svojem slovesnem govoru pozdravil vse goste in ostale in naglasil, zakaj so si Radeče izbrale 8. september za svoj občinski praznik.

Odkritje spomenika borcema Marijanu Nemcu in Milanu Kosu

Takoj od radeškega mostu dalje, preden prideš v mesto Radeče, se je pri Hartmanovi hiši zbralo v nedeljo dopoldne nad 1500 ljudi med njimi gasilci z zastavami, šolska mladina, gostje in ostalo občinstvo. Pred spomenikom padlima borcema **Marijanu Nemcu in Milanu Kosu** so zavzeli prostor predsednik

(Nadaljevanje na 4. strani)

Tovariš Miha Marinko in tovarišica Lidija Šentjurčeva v Trbovljah

V soboto, 11. septembra, je bila v Partijskem domu v Trbovljah razširjena seja OK ZKS Trbovlje, ki sta se je udeležila tudi tov. MIHA MARINKO in tov. LIDIJA ŠENTJURČEVA. Seji so prisostvovali nadalje direktorji in člani upravnih odborov posameznih podjetij v okraju.

V glavnem so na tem sestanku obravnavali družbeni plan za leto 1955 ter vprašanje komun v našem okraju.

Iz obširne analize o gospodarstvu v našem okraju, ki jo je podal predsednik okraja tov. Martin Gosak, smo povzeli, da so letošnji polletni družbeni plan z nekaterimi izjemami skoro vsa naša podjetja prekoračila. — Na seji so člani ZK okraja Trbovlje obravnavali tudi sistem nagrajevanja v podjetjih. Vsi so bili mnenja, da dosedanji način nagrajevanja ni v polni meri zadovoljiv. Pri tem vprašanju naj bi veljalo načelo: Kdor več doprinaša naši skupnosti, naj tudi več dobi. — Tovariš Miha Marinko in tovarišica Lidija Šentjurčeva sta obrazložila vse prisotnim osnovna načela našega družbenega plana za prihodnje leto.

Po razpravi o vprašanju ureditve komun v našem okraju so vsi navzoči sprejeli soglasen sklep, naj se na teritoriju okraja Trbovlje ustanove štiri komune, in sicer:

Komuna TRBOVLJE bi obsegala vse dosedanje kraje mestne občine Trbovlje, h kateri naj bi se morda priključil še kraj Marija Reka ter nekateri kraji preko Save. V komuno ZAGORJE bi se vključili vsi kraji dosedanje mestne občine ter vaške občine Senožeti, Mlinše, Trojane in Čemšenik, nadalje eventualno Polšnik, če ta občina ne bo priključena komuni Litija. Komuna HRASTNIK bi obsegala teritorij sedanje mestne občine Hrastnik ter občino Dol pri Hrastniku (Turje, Marno) — v komuno RADEČE pa bi se vključila poleg dosedanje mestne občine Radeče še Loka pri Zidanem mostu, Razbor-Breg, Dole pri Litiji in Podkum.

Na področju okraja Trbovlje bi torej delovale štiri komune, in sicer Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in Radeče.

Na seji so govorili tudi o komuni Litija ter z njo v zvezi o potrebi gradnje zasavske ceste, ki naj bi vezala zasavske kraje z Litijo. Vsi so bili mnenja, da se je treba lotiti rešitve tega važnega vprašanja v najbližji prihodnosti.

Ob zaključku tega zanimivega sestanka je tovariš Miha Marinko govoril še o nekaterih političnih vprašanjih trboveljskega okraja.

-ar

Naprej v borbo!

Borbene pozdrave ob prazniku slovenskega ljudstva pošiljajo delovnemu ljudstvu okraja Trbovlje delovni kolektivi podjetij, obrti in ustanov okraja Trbovlje.

19. septembra vsi na OSTROŽNO!

V soboto 18. in v nedeljo 19. septembra 1954 na svidenje na Ostrožnem

V Senožetih in okolici so med prvimi dvignili zastavo upora proti okupatorju

Ne bo odveč, če spregovorimo nekaj besed o deležu, ki so ga doprinesli ljudje iz kmečkih predelov našega Zasavja, od vasi Preker, Dešne, Tustanja in Moravč do Jablane nad Zagorjem. To je kraj, kjer se je formiral I. Štajerski bataljon.

Meseca marca 1942. leta se je po nalogu Glavnega štaba Slovenije začel formirati I. Štajerski bataljon in izvajati prostovoljna mobilizacija v revirjih. Štab bataljona je izbral kraj za svoje formiranje Pleše. Pleše so okrog 800 metrov visoka planota nad Zagorjem, ki leži med vasjo Golče in Jablano. Bataljon se je zadržal na tem mestu šest tednov. Poleg patrulj na razne partizanske akcije je bataljon pošiljal vsako noč na razne javke prostovoljce, ki so prihajali iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika. Nekaj fantov je prišlo takrat v partizane tudi iz vasi Podlipovca pri Izlakah, kjer je gestapo vršil aretacije ter nekaj družin odgnal v svoja taborišča. Ta kraj je bil izbran za mesto formiranja I. Štajerskega bataljona in za prostovoljno mobilizacijo v revirjih zaradi tega, ker je poleg neposredne bližine revirjev obstajala na tem področju že prav močna organizacija OF. V večini vasi so že delali vaški odbori OF ali pa posamezni sodelavci.

Prva grupa OF se je na tem področju formirala meseca oktobra 1941. leta. Ko sem prišel tega meseca domov na obisk, sem dal pobudo, da se z nekaterimi tovariši snidemo ponoči. V dogovorjeni noči smo se sešli na kozolcu Antona Čebele iz Selc pod Tirno. Navzoči so bili: Ivan Reja iz Selc, Jože Golobar iz Golč, Franc Ocepek in Franc Gričar iz Roviš ter Alojz Peterlin iz Tirne. Pomenili smo se o organizaciji odpora proti okupatorju, zlasti pa o zbiranju orožja. Drugi sestanek smo imeli na istem mestu o božiču 1941. Večina te skupine ljudi je sestavljala jedro za nadaljnjo organizacijo na tem območju, ko se je pojavil meseca decembra 1941. leta na našem terenu narodni heroj Alojz Hohkraut. Dne 1. januarja 1942 sem prišel iz Maribora v ilegalo na ta teren, kjer me je brat France povezal z Alojzem Hohkrautom, ki se je mudil pri Golobarjevih na Golčah.

S pomočjo navedenih tovarišev sva začela z bratom širiti organizacijo OF v okoliških vaseh in sicer v eni smeri proti Savi, Spodnjem Logu, Bregu, Litiji, Šmartnem, Gozdu pri Stangi ob nemško-italijanski meji — v drugi smeri pa proti Konju nad Litijo, Zgornjemu Logu, Spodnjemu Hotiču, Dešnu in Prekerju. Tretja smer so bila selišča: Klenk pri Vačah, Seliše, Dol, Florjan, Moravče in Tustanj.

Po vseh teh krajih in še drugih vaseh tega področja so delovali že v marcu 1942, ko se je ustanovil I. Štajerski bataljon, odbori OF, ali pa bile postavljene skupine zaupnikov ozir. posamezni sodelavci. Povsod so zbirali orožje, municije in ostalo opravo za partizane.

Nekako meseca februarja 1942. leta je prišel na ta teren še ilegalec Polde Eberl iz Zagorja, v aprilu istega leta pa Vili Vresk-Urban kot ilegalec-organizator iz Trbovelj.

Navedel bi nekatera imena družin in posameznikov, ki so se takoj ob začetku organiziranja NOV na tem delu Zasavja vključili v delo OF. To je seveda težavna naloga, ker ni mogoče našteti imen vseh sodelavcev in pionirjev NOV tega predela. Med te družine sodi Golobarjeva hiša na Golčah, kjer sem se prvikrat sešel s tovarišem Hohkrautom. Ta hiša je bila zatočišče vseh kurirjev, ki so leta 1941 in do poletja 1942 vzdrževali zvezo med Dolenjsko in Ljubljano ter Štajersko. Tu so se v zimi 1941—42 ustavljali politični funkcionarji, ki so potovali iz Ljubljanske pokrajine na Štajersko in obratno. Vsi došli so bili prijazno sprejeti. V tej zimi je bila Golobarjeva družina redkokdaj sama. Prav tako Grošljeva hiša, kjer so naju s Hohkrautom rade volje sprejeli in vseskozi do osvoboditve podpirali NOV. Ravno tako družina Vozel, ki nas je podpirala od vsega začetka ter je pozneje od te družine odšlo v partizane šest sinov.

V Selcah nam je nudila vso pomoč Cesarjeva družina, ki je bila pozneje vsa izseljena v nemško taborišče — sin Ivan (Bela) pa je bil kot komandir čete Zasavskega bataljona pri Kolovratu težko ranjen ter je na posledicah poškodb takoj po osvoboditvi umrl. V Selcah so že od začetka z nami sodelovali Plavčeva in Šimnovčeva družina.

V Št. Lambertu so bili naši prvi sodelavci Vrtačnikova družina (Birtova), Ocepkova družina v Senožetih ter Železnikova hiša v Zavšeniku. Prav tako tovariš Vladimir Berdajs iz Save pri Litiji, nadalje družina Potokar iz Spodnjega Loga, Franc Poglajen-Kranjc, sedaj generalni major in narodni heroj iz Litije ter še nekateri fantje iz Litije in Šmartna, katerih imena mi pa niso poznana. Z nami je delala Ulagova hiša na Konju nad Litijo, Klamfarjeva družina iz Spodnjega Hotiča, družina Jožeta Ribiča iz Laz pod Grmačami, kjer so šli pozneje vsi v partizane; v Tustanju Graščinska družina in Žnidarjevi, iz Moravč pa Jerič Renato-Ambrož, pozneje komandir čete Zasavskega bataljona

in član okrožnega odbora OF Litija, Vojka Nepokoj, ki je pozneje padla kot mladinska aktivistka nad Trbovljami, Anton Cerar in brat Ciril, Čebelova družina v Dešni in pri Tončki, družina Pestotnik v Češnicah pri Moravčah, družina zgornjega Mežnarja pri Miklavžu, kjer so pozneje gestapovci ustrelili gospodarja in gospodinjo, Stane Cerar-Julij, doma iz Kračce, Dolinarjev Gustelj in sestra Angela iz Doline, Bajnovčeva družina, Brodarjeva hiša iz Selišč ter Krečanova družina iz Strmce; pravtako Jerič, oče Ambroža, in Kokaljeva družina iz Dobrave. In vsa vas Hrastnik na Limbarski gori.

To so samo nekatera, vsem partizanom, ki so kdaj prišli na teren, poznana imena. Ti ljudje so prvi dvignili zastavo upora proti okupatorju. Mnogi od njih so postali pozneje okrajni in okrožni funkcionarji OF ali pa vojaški činitelji in tako nosilci organiziranega gibanja NOV na tem področju vse do osvoboditve.

Kakor smo že rekli, se je meseca marca 1942 začel formirati I. Štajerski bataljon na Plešah in izvedba večje prostovoljne mobilizacije v revirjih. Prehrana za okrog 150 ljudi se je skozi vseh šest tednov zbirala po organizacijah OF na ožjem področju naselja Tirna nad Savo in Št. Lamberta. Prvo govedo je dal prostovoljno za bataljon Alojz Ocepek, po domače Špan iz Roviš pod Sveto goro. Dasiravno so ti kraji pasivni, so ljudje rade volje prispevali za svojo vojsko. Največji del orožja, municije in ostale oprave za novomobilizirane borce I. Štajerskega bataljona je bil zbran na tem področju Zasavja. Orožje, municijo in ostalo opravo, ki so jo zbirali na območju Loga, Litije in Šmartna, so koncentrirali pri Viktorju Potokarju-Bradaču na Sp. Logu, od koder so jo spravljali v bataljon. Orožje in municija, ki se je zbirala na področju Ribč, Dešne, Prekrev itd., se je koncentrirala v glavnem pri Jožetu Ribiču-Marku. V bataljon so jo odnašali domači fantje, ilegalci iz vasi Tirne in Selc, in sicer: Franc Kovač iz Tirne (pozneje od gestapa aretiran in ustreljen), Ivan Beja-Bela (kasneje kot komandant čete Zasavskega bataljona težko ranjen in na posledicah poškodb po osvoboditvi umrl) ter Alojz Peterlin iz Tirne, ki živi nekje v Šmartnem pri Litiji. Fantje so v nedeljo odšli z vlakom do Litije, od tam pa peš preko Hotiča in Jesenja na Dešno, kjer so prevzeli orožje in ga ponoči preko hribov spravili v I. Štajerski bataljon. Zahvaljujoč se zadržanju ljudstva tega predela Zasavja se je I. Štajerski bataljon nemoteno formiral in opravljal prostovoljno mobilizacijo v revirjih ter je dobro oborožil in opravil svoje prostovoljne borce.

Navedel bi posamezne primere junaškega zadržanja aktivnih sodelavcev v narodnoosvobodilnem gibanju na tem področju v gestapovskih zaporih.

Jožeta Golobarja iz Golč pod Sveto goro so gestapovci poleti 1942 aretirali na njivi. Doma na vrtu so ga omotali v mrežo ter ga obesili na drevo. V prisotnosti staršev in ostale družine so ga nato začeli pretepati s puškinimi kopiti ter so ga bili do nezavesti. Vsega iznakaženega so peljali v samokolnici v Zagorje, ga v zaporu še nadalje mučili in nato ustrelili. Kot aktivnemu sodelavcu je bila Golobarju poznana skoro vsa organizacija v okolici, vendar gestapo kljub mučenju ni spravil iz njega nobenega priznanja.

Cirila Cerarja iz Moravč so gestapovci aretirali spomladi leta 1942. Ko so ga v zaporu začeli mučiti, se je pognal v nekega gestapovca, nato pa so ga pretepli do nezavesti in ustrelili.

Dolinarja Avgusta iz vasi Florjan so gestapovci po izdajstvu prijeli spomladi 1942. leta. Odvedli so ga v zapore v Begunje. Zaradi izdajstva so gestapovci vedeli, da imajo v rokah aktivnega sodelavca narodnoosvobodilnega gibanja. Zato so ga gestapovci na vse načine mučili, da bi izsilili iz njega kakšno priznanje ozir. dobili podatke o ostalih sodelavcih. Preden so ga ustrelili, so ga gestapovski psi tako iznakazili, da ga domačini, ki so bili z njim v Begunjah, skoro niso mogli spoznati. Ta tovariš je kot aktiven sodelavec vedel za vse okoliške sodelavce, saj je bil član prvega odbora OF v svojem kraju, ki se je sestavil januarja 1942. leta na sestanku v hlevu pri Dolarju v Dolu. Kljub najrazličnejšim metodam mučenja niso gestapovci spravili iz njega nobenega priznanja. Obremenjeval pa ga je žal tudi njegov lastni brat Franc Dolinar, trgovec iz Peč, ki je bil domači aktivni gestapovec, saj se ga je upravičeno bala vsa okolica. Pogosto je Franc Dolinar obiskoval gestapovce v Moravčah — nekega dne poleti 1942 pa ga je v zasedi počakala patrulja Moravške čete in mu dala plačilo za njegova izdajstva. Pri njem so našli aktovko, v kateri je nesel v Moravče gestapovcem seznam večjega števila družin iz tamkajšnje okolice, ki naj bi jih gestapovci izselili.

Od Bele garde sta bila v začetku leta 1945 mučena in umorjena tudi prva naša sodelavca v Moravški dolini, člana okrajnega odbora OF Marovče, in sicer graščinski Miha iz Tustanja in Stane Cesar-Julij iz Kračc. Pri mučenju je pomagal tudi neki domačin — belogardist.

So pa še drugi primeri junaškega zadržanja naših ljudi, ki so bili izdani in ki so jih gestapovci v zaporih mučili in izsiljevali, da priznajo, da so podpirali partizane, vendar je bil ves trud mučiteljev zaman.

Naj omenim samo še en primer: Pavla Čebela iz Dešne, ki jo je gestapo z drugimi prijel in odgnal v Begunje, je pri zaslišanju nekemu gestapovcu pripeljala klofuto, češ: kaj me izsiljuješ! Seveda so jo zato pretepali in mučili. Tovarišica kot ostali so se vrnili iz zapora domov in nadaljevali z delom za narodnoosvobodilno gibanje.

To je le nekaj primerov, ki govore o veliki patriotski zavesti ter junaštvu našega ljudstva v tem predelu Zasavja ter njegovem velikem deležu v narodnoosvobodilnem boju. Spričo takega junaškega zadržanja ljudi se gestapovcem ni nikoli posrečilo odkriti organizacijo OF na tem področju in ji zadati hujši udarec. Kako je bilo ljudstvo v teh krajih med seboj povezano in solidarno v boju za svobodo, vidimo tudi iz tega, da se gestapu ni posrečilo postaviti svoje organizacije na tem področju in tudi ne svoje obveščevalne službe. Tudi provokatorska taktika z raztrganci ni rodila nobenih rezultatov, ko so ljudje vedeli, da se le-ti pojavljajo. Zaradi tega so Nemci ta predel imenovali »Mala Rusija«. Za partizane pa so bili ti kraji varno zaledje, saj jih je — kot v večini krajev Slovenije in Jugoslavije — čuvalo in zanje skrbelo ljudstvo.

Iz strateškega ozira pa so bili vsi ti kraji važnega pomena za osvobodilno gibanje na Štajerskem, saj so se preko tega terena vzdrževale vezi med vodstvom osvobodilnega gibanja na Dolenjskem z osvobodilnim gibanjem na Štajerskem, okupiranem po Nemcih in Madžarih.

Jože Gričar-Metod

DOPISUJTE V
„Zasavski vestnik“

ŠTAJERSKA V BORBI

Prva minitanje proge pri Radečah

Švabska zver se je v zadnjih krčih otepala s svojimi krvavimi šapami. Zadali smo si nalogo, da ji tudi mi pošteno zagodemo. Razpravljali smo med seboj, kje in kako bi Nemci najbolj občutili naš udarec.

In res — v februarju leta 1944 sva odšla z Vilkom k minercem v Kamniško-zasavskem odredu, ki so se takrat zadrževali v vasici Dešno nad Kresnicami, na drugi strani Save. Kot običajno, sva izstopila na Kresnicah iz vlaka in takoj na postaji dobila informacije o Nemcih. Zvedela sva, da imajo pri čolnu na Savi, kjer bi midva morala preko nje, svojo stražo in da vsakega legitimirajo. Nič hudega, sva si mislila — odpeljala se bova v košari po žičnici, ki veže kresniške apnenice s kamnolomom onstran Save. Delavci, ki so bili uslužbeni v apnenicah, zlasti pa tisti, ki so upravljali apnenico, so bili vsi na naši strani. Preko te žičnice smo spravili na drugo stran izredno velike množine materiala za partizane, nazaj pa je prihajala literatura. No — z Vilkom sva lepo sedla v košaro in lepo sva se prepeljala na drugo stran reke visoko v hrib. V bližini sva našla minerce, ki so se ravno pripravljali na neko akcijo na Moravškem. Vedno nasmejan in dobro razpoložen komandir Milan naju je veselo sprejel.

Po izmenjavi informacij in predaji nekaterih reči, ki sva jih prinesla na njihovo zahtevo (načrt železniških naprav v Zidanem mostu, skico stavbe in prostorov gestapa v Radečah), smo prešli na glavno stvar.

Milan je bil navdušen nad najinim predlogom, da sami miniramo železniško progo, nekje blizu Radeč. Tu namreč minerci tega Odreda niso dosegli. Svetoval nama je še, da bi izvršila miniranje avtomatske telefonske centrale v Zidanem mostu, ker je bila le-ta velikega pomena. Predlog sva sprejela.

Ker pa nama je bila akcija miniranja proge prva, sva ga zaprosila, da nama pokaže, kako se ta reč opravi. Odšel je ven in kmalu se je vrnil z eksplozivom. Povedal nama je, da je razstrelivo eno od najmočnejših, ki se uporablja za podobne podvige. Šlo je za angleški eksploziv »Plastik«. Pokazal nama je, kako se zloži mina, kako se pripravi vžigalna vrvica, kam se vtakne požitveni naboj, kam tempirani svinčnik, kako se namesti vžigalna kapica na tračnico. Nazorno nama je vse to pripovedoval in midva sva ga zvesto poslušala. Ob koncu nama je želel poln uspeh. Malo smo še pokramljali in odšla sva.

V kamnolomu so nama povedali, da zaseda pri čolnu ob Savi še vedno čaka. Pa sva se vrnila na postajo Kresnice po isti poti z žičnico. Kadar koli se sedaj vozim mimo Kresnic, mi pogled uide na košarice, ki prevažajo visoko nad reko Savo kamenje za apnenice — in ob pogledu na vratolomno višino in na primitivnost samih košaric se čudim drznosti, ki smo jo v tistih časih imeli.

Lepo sva je odpeljala na postajo. Res se je žičnica nenadoma ustavila in visela sva v zraku nad Savo v mrzlem vetru — no, pa je spet šlo dalje do izkladališča.

Vilko je na železniški postaji predal kovček z minami v službeni voz, ker so prtljago potnikov po navadi kontrolirali. V Zidanem mostu pa je oče kot skladiščnik kovček izročil nama. Odnesla sva ga v Radeče in ga skrila doma.

Takoj zvečer smo se sešli: Brezjan, Mirko, Vilko in Ahačič, da se dogovorimo. Moj predlog je bil sledeč: minirati progo na postaji Loka. Uspeh bo verjeten, ker je proga samo enotirna. Napravili bomo tako, da se odpeljemo z vlakom popoldne v Sevnico, vrnemo se pa z večernim vlakom, kjer bomo stopili v zadnji vagon. Ko vlak v Loki na postaji obstoji, položimo mine za vlakom — s tem vlakom pa nadaljujemo vožnjo do Radeč. Moj predlog so sprejeli. Dogovorili smo se, da to akcijo opravimo Vilko, Mirko in jaz.

Drugi dan smo res odšli. Mine smo si razdelili po naših aktovkah, oborožen pa je bil samo Vilko. Skrbelo nas je, kako bomo prešli most v Radečah, kjer so imeli Nemci stražo na obeh straneh mostu. Informirali smo se poprej, da li ta dan pregledujejo prtljago, ker tega niso delali vsak dan. Ta skrb je odpadla. Kakor smo namreč izvedeli, Nemci tega dne niso delali pregleda. V Radečah smo vstopili na vlak in se odpeljali do Sevnice.

Ko smo pa okrog osmih zvečer vstopili v Sevnici na vlak, nam je bilo tesno. Noč je bila mesečna in neverjetno svetla. Če bi mine položili na progo, bi jih v tej mesečini zanesljivo našla patrulja, ki je pogosto tamkaj hodila. Ker pa min nismo hoteli tako poceni oddati, smo se odločili, da akcijo preložimo za drugi večer. Ko smo se ustavili na postaji v Loki, smo ugotovili, da je vlak stal pol minute — torej dovolj časa za izvršitev naše naloge.

V Radečah smo mine spet odnesli domov, drugi dan pa spet na vlak do Brežic, ker je bilo manj čakanja na povratek kot v Sevnici. Ko smo v Brežicah vstopili na vlak, smo si izbrali zadnji vagon, kajti le tako smo lahko izvedli načrt. Vagon je bil prazen in nerazsvetljen. V enem kotu je dremal železničar, ki pa nam trem ni bil nevaren, saj bi ga Vilko s svojo pištolo kaj hitro ukrotil.

Vlak je na postaji Loka obstal. Bila je temna noč. Prvi je izstopil Vilko, s pištolo v roki, da krije morebitno nevarnost dežurnega policista, ki je spremljal vlak in ki bi nam mogel zmešati naše račune. Midva z Mirkom sva v naglici položila tik za vlakom mine in pričvrstila vžigalno kapico na tir. Vstopili smo, toda vlak ni potegnil naprej, ker je lokomotiva porinila zaradi teže vlak najprej nazaj. To bi bilo skoro usodno — sami bi se spustili v zrak! Vilko je v vsej naglici skočil z vlaka in v hipu nekako porinil vžigalno kapico s tira na zemljo. Vlak je potegnil spet naprej. Vilko je naravnal kapico spet nazaj na tračnico — in odpeljali smo se...

Ko smo se vrnili v Radeče, smo takoj odšli za pokopališče, kjer nas je čakala Marička Vrankarjeva, ki je vedela za celotno akcijo. Povedali smo ji, da smo vse v redu opravili. Tudi ona je bila našega dejanja vesela. Napeto smo čakali, s katere strani bo prisopihal vlak. Dolgo ni bilo nič slišati. Tiha noč je ležala nad dolino Save in iz Radeč nekje je bilo slišati švabsko popevko Kočevarjev. Končno smo začuli iz smeri Zidanega mostu, da se bliža tovorni vlak. Srce nam je zaigralo, ko smo ugotovili, da je težak transport kamionov, namenjen nekam na jug. Bolj ko se je bližal vlak postaji Loka, bolj je rasla naša razburjenost. Ali bodo mine vžgale, ali smo dobro napravili? Bliskovito so nam šle misli po glavi. Že smo mislili, da je vlak prevozil minirano mesto, ko se je posvetilo kot opoldne — hribi na štajerski strani so zažareli, hip nato pa je sledila strašna detonacija, za njo ropotanje vagonov, sikanje pare. Veliko veselje v naših srcih je bilo nepopisno — 12 kilogramov plastika je opravilo svoje delo!

Vrnili smo se domov. Odšel sem takoj v posteljo, toda zaspati nisem mogel. Okrog enajstih je prišel oče iz Zidanega mosta, me zbudil in povedal, da so partizani v Loki minirali železniško progo in iztirili vojaški transport. Nasmehnil sem se njegovi nevednosti. Nisem mu hotel povedati resnice. Mislil sem si, naj mirno spi!

Posadka Nemcev v Zidanem mostu si ni upala na progo. Zahtevala je oklopni vlak iz Celja, nato je odšla ven. Drugi dan se je o tem dogodku mnogo govorilo. Pošteni domačini so bili novice veseli, pritepeni nemški Kočevarji pa so se še bolj stisnili v svoje brloge.

Ostali sta nam še dve mini. Sklenili smo, da ju postavimo v avtomatsko telefonsko centralo v Zidanem mostu, na železniški postaji. Dneva nismo določili. To delo je bilo prepuščeno meni. Nisem mogel najti ugodne priložnosti za izvršitev tega dela, kajti ljudje, ki so bili zaposleni v telegrafskem uradu in v prometni pisarni, niso bili vsi slabi. Poleg samih Švabov in nekaterih domačinov, ki jih ni bilo dosti prida, so pa bili tu zaposleni tovariši, ki so delali z nami. Da bi pa tiste, ki so bili kaj vredni, opozorili na akcijo, nisem tvegal, ker bi s tem konspiracija propadla in bi na koncu še morda sam zaglavil. Iskal sem priložnosti, kdaj bi bilo to najprimernejše. V zaboju za orodje sem nekaj dni prenašal težko mino, v žepu sem pa imel tempirni svinčnik. Vedno sem našel kak opravek v telefonski centrali, čeprav ni bilo tu nobenega dela zame — mino položiti in jo skriti, ne bi bil noben problem. Toda učinek razstreliva bi bil ob eksploziji tolikšen, da bi ne šla v zrak samo telefonska omara, marveč bi zaglavili istočasno še drugi okoli, ki bi jih bilo škoda. Posvetoval sem se o tej stvari s tovariši in rezultat je bil ta, da smo to tvegano akcijo opustili. Mino smo deponirali v ledenico zadaj za »Jadranom« in ob aretaciji Brezjana so jo Nemci tudi našli.

Več podobnih stvari smo izvršili. Veselili smo se naših uspehov in naših podvigov, akoravno so terjali neverjetno predrznost, ki je dostikrat presegala meje človeškega razuma.

Razumljivo je, da so pri vseh teh in podobnih akcijah sodelovali tudi drugi naši tovariši, posredno ali neposredno — vsi pa z enim in istim smotrom: ohromiti moč podivjanega in brezmejno oholega okupatorja, ki smo ga vsi smrtno sovražili. Predvsem naj bi glede naših akcij omenil pomoč železniške delavnice v Zidanem mostu, in sicer tovariše: Slabino, Kajtna, starega dobrega Kočevarja, Močnika, Ernestla, Kožarjevega Poldeta, pokojnega Forteja in še druge. Vsem tem tovarišem se imamo zahvaliti za marsikakšen uspeh, ki smo ga dosegli z njihovim znanjem in pomočjo.

Miniranje železniške proge v Loki je zmedlo Švabe, da niso vedeli, kje in koga naj iščejo in lovijo. Ta akcija, ki ni bila zadnja te vrste, je imela poleg materialne škode za okupatorja za nas tudi moralni uspeh — in to je bilo za nas tedaj velikega pomena. Še so naši ljudje prevračali železniške lokomotive in vlake, minirali še druge prometne in za okupatorja važne naprave — vse to pa je bil majhen del, droben prispevek k zmagi v velikih dneh naše ljudske revolucije.

Slavko Lindič

ŠTAJERSKA V BORBI

19. septembra vsi na Ostrožno!

Jože Štok-Korotan: (Nadaljevanje)

KRVAVI OBRAČUN

Gestapovske tolpe zadnja pot

Partizani ponovno prisluhnejo. Ker v sami stavbi niti v nemških utrdbah ni slišati nikakega šuma, ropota ali govorice, borci tiho stopajo v trgovino. V vsej naglici se praznijo police, na mizah pa rastejo kupi obutve, ki jo fantje tlačijo v nahrbtnike in vreče. Partizani hočejo odnesti vse: delovne čevlje, gumijaste škornje, žensko in otroško obutev! Že v trgovini mislijo tudi na družine padlih borcev.

Toda obveščevalec Zdenko se ne mudi v trgovini. Stoji na cesti in zaustavlja rudarje, ki hite na delo, in jih zadržuje za betonskim obzidjem. Ko ga je neki rudar pozdravil »Heil Hitler!«, se Zdenko proti vsem pravilom partizanstva ni mogel vzdržati; tako ga je pogrelo, da mu je odzdravil kar molče. In nemški klečeplazec se je — brž ko mu je partizanska roka prislonila krepko zaušnico — zavedal, pred kom stoji. Tedaj mu je ves hitlerizem zlezel v hlače.

V nekaj minutah je bilo delo v trgovini opravljeno. Borci so težko obloženi zapustili bivšo »Bato« in izginili v noč proti Čečam. Nesli so res težka bremena, zato so se oglašili pri partizanskih družinah in delili otroške in ženske čevlje. Pri Krežetu v Čečah so dobršen del obutve shranili, ostalo količino pa odnesli pod Mrzlico k Lemevšku in jo tam skrbno skrili.

Dopoldne so se Boris, Dušan in Zdenko spet zbrali k pomenku. Menili so: Včeraj smo Nemcem odnesli 560 parov čevljev, nocoj pa jim moramo izmakniti še kakšen voz živil!

»Obiščimo Senico!« je predlagal Zdenko in se zamislil.

Komandir in komisar sta bila navdušena za predlog in kaj hitro so napravili načrt.

Pod noč je partizanska skupina odrinila v dolino. Tokrat se je kolona vijugala po stranskih in skrivnih stezicah in kaj kmalu je bila v objemu Hrastnika. Ko je prispela do Logarčka, se je razvila v polkrog in obkolila gostilno in mesarijo Senica. Sočasno je Zdenko razpodelil straže na vse tri strani.

Pri Senici je bila bogata izbira. Tudi semkaj je pred dnevi prispela nova pošiljka živil. Partizani so segli predvsem po številnih zabojih masti; odrekli pa se niso niti konservam, salamam, konserviranim šunkam, suhemu mesu in drugim dobrotam.

Toda kako odnesti vse zaseženo blago? Ne bojte se, fantje! Za to je poskrbel komisar Dušan. Tam gori za ovinkom že stoji voznik iz Čeč. Borci so odnesli na njegov voz zaboje masti in se vrnili še po vreče drugih živil...

Izbrana patrulja se je z bogatim plenom vrnila v Čeče, od tam pa na področje Marije Reke, kjer so borci skrili svoj tovor. Voznik se je vrnil domov, partizani pa so odšli na javko h Kajtni pod Mrzlico.

Pri zajtrku so bili borci veseli in zadovoljni. Ponosni so bili na to, da so v temi in mokri noči, sredi Hrastnika izpraznili trgovino in mesarijo. Toda komandir in komisar pa nista bila zadovoljna s tem uspehom. Menila sta, da je patrulja še premalo storila, da bi se z vojaškim ponosom vrnila v brigado. Borci so se mastili s slanino in belim kruhom. Boris in Dušan sta pa molče razmišljala...

Tisto jutro, 5. decembra 1944, se je nebo pretrgalo in obetalo se je lepo vreme. Sončni žarki so toplo obsevali Mrzlico, ki se je ponosno ozirala po revirjih in v Savinjsko dolino.

Dopoldne je Zdenko odšel na javko na Kal, h Kajtni pa je prispel intendant terenske gospodarske komisije Matija Bačko. Bežno je pokramljal s tovariši in se spet odpravil v dolino po novice.

Priletni Matija je imel dobra ušesa, prisluhnil je vsakemu šumu. Še boljše pa so bile njegove oči. Ko se je primuzal na Dobovec, je obstal in se zagledal v Jesenovo ravan. Tam pri Brcetu je zapazil skupino vojakov. Takoj si je bil na jasnem, da so to Nemci. Tedaj ni pomišljal. Napisal je pisemce in ga izročil sinu Stanku, da ga odnese h Kajtni, sam pa je zasledoval sovražno patruljo, ki se je pomikala proti Kolarju.

Ob desetih dopoldne je kurir Stanko izročil pisemce partizanom. Ko sta komandir in komisar prebrala Matijevo pismo in namignila borcem, so vsi hkrati vzkliknili:

»Gremo nadnjel«

Ti dve besedi so borci sneli pravzaprav iz komandirjevih ust. Toda Boris je zaradi lažjega premika podnevi vzel s seboj samo sedem najboljših borcev, štirje pa so žalostnih obrazov ostali na javki. Udarna skupina se je urno pognala v dolino po razdrapanih jarugah, se skrito plazila med grmovjem in spet kolovratila po razritem potočku. Na cilj je morala priti neopazno. Na svoji poti so fantje naleteli na majhno črnolaso dekle, ki je v eni sami sapi izbruhnila:

»Nemci, gestapovci in policisti izseljujejo domačine Čeč! Sedaj so odšli k Šikovcu!«

Partizani so se še bolj divje pognali proti vasici. Ko so pridrveli do Durnika, kjer jih je čakal Matija, so se v polkrogu previdno približali Sikovčevi domačiji, ki čepi na robu gozdička. Od tam so hudo oprezali proti hiši. Kljub temu da v hiši ni bilo slutiti Nemcev, so jo naskočili s treh strani. Toda hiša je bila prazna!

Nemci so že odšli! Toda, kdo ve, kam?

Kot bi jo naročil, je prišla tedaj izza ogla soseda, Bočkova Mica, in povedala, da so vsi švabi napotili proti Potrati.

Zdaj sta se Dušan in Boris globoko zamislila. Prekleto! Do Potratove domačije podnevi ni bilo moč priti nevidno. Do hiše sicer drži sedem poti, toda hiša stoji na čistini, od tam je lep razgled na vse strani. Napad na hišo je bil nemogoč, ker bi jih Nemci lahko zapazili že od daleč in jih z lahkoto odbili ali pobili.

»Toda napasti jih moramo!« je trdovratno vztrajal komandir in grozil: »Moramo jim prevrtati buticel«

»Verjetno pojdejo od Potrate v Goveji potok,« je ugibal komisar. »Na Kal si ne bodo upali. Premalo jih je!« je še dodal.

Slednjič so prišli na pametno misel. In odločili so se. Previdno in urno so se pognali navzdol čez polje, pod Govejim potokom zavili v polkrogu navzgor okoli vasice proti Potrati. Vaščani, ki so brkljali po polju, so bili zelo zbegani. V strahu, kaj se bo zgodilo, so hiteli domov, drugi pa bežali v gozdove. Tretji pa so se približali partizanom in jih prosili, naj vendar opuste svoj namen.

»Fantje, bežite!« je prigovarjal Kušar partizanom. »Dan je!... Vi dobro veste, kaj Nemci store, če kdo od njih pade. Zgubljeni boste vi, uničeni bomo mi!...« je v strahu moledoval in opozarjal.

»Ne bojte se, očka! Ne smemo jim dovoliti, da vas izselel Moramo jih osoliti, te preklete lisjakel« je odgovoril Dušan.

Čeprav so bili ljudje zbegani, se ni bilo bati, da bo kdo izdal partizane Nemcem. In partizani so zato hiteli dalje. Okoli tri sto metrov pred Potratovo domačijo pa so obstali in presenečeni prisluhnili; tam od Potrate je odmevalo jokanje, vmes pa so vpadali žalostni vzkliki ljudi. Bilo je nekaj strašnega!

»Poslušajte!«

Ko so nekoliko vinjeni švabi prikolovratili k Potrati, so začeli ropati prav po barbarsko. V hiši so se polastili raznih stvari in vrednot. Ko se je gospodinja tej pohlepnosti uprla, so jo gestapovci začeli pretepati in zasramovati. In žalosten jok gospodinje se je razlegal po Čečah. Vmes se je mešalo vpitje domačih, ki so jih obdelovale švabske pesti. Vznemirjena živina v hlevu je mukala, kokoši pa so trčale okoli domačije, pa spet padale in kokodakale, ko so jih Nemci spodnašali s poleni, ki so jih metali za njimi. Sklatene oziroma ranjene kokoši so švabi podavili, domačini pa so jih morali zaklati in očistiti. Nato so jih podli zločinci tlačili v nahrbtnike med druge naropane stvari — med živila in darila za miklavževanje.

Kdo se ne bi zgrozil nad tem gnusnim početjem? Komu ne bi to barbarstvo razburilo krvi? Kdo ne bi zahteval maščevanja nad zločinci? In kdo ve, s kom bi primerjal to divjaštvo Nemcev?

Takšna vprašanja so se porajala v srcu slehernega borca. In zato so se odločili, da brezpogojno zavijejo črne goltance tem divjakom.

Komandir in komisar sta se odločila, da bodo napadli roparsko tolpo, čim bo le-ta zapustila Potratovo domačijo. Če pa bi se sovražnik hotel vrniti v Trbovlje po isti poti, kot so prišli, jih bodo pod Govejim potokom prehitelj in jim nastavili ognjeno past kje drugje.

Od Potrate so še vedno odmevali jok in vpitje ljudi in vreščanje kokoši. Švabi še vedno niso nasitili svojih umazanih apetitov. Borci VDV pa so vse bolj neučakano stražili v gozdu nad kolovozom.

Zdaj komandir še bolj taktično razporedi vso osmorico po položaju za gozdni parobek, nad majhen vaški kamnolom. Zaseda je bila postavljena res mojstrsko: na desnem krilu, najbliže Potratovi domačiji, je čepel Matija; za grebenom poleg njega je ležal komandir Boris, niže pa se vgnezdil mitraljezec Rep s svojim pomočnikom — levo od njega je prežal iz zasede komisar Dušan, še niže nad kolovozom pa trije borci. Na levem krilu zasede, pod mostom, prav v vasici je stal drzen ostrostrelec z nalogo, da podere vsakega sovražnika, ki bi ob napadu poskušal pobegniti skozi vas v dolino.

Nenadoma so se borci zdrznili; tam od Potrate se je odtrgal prvi Nemec in po travniku hitel proti Govejemu potoku. Za njim so se v vegasti in gosti koloni vsuli še drugi. Opaziti je bilo, da so vsi nekoliko pijani od žganja, ki so ga naropali pri kmetih. Zato ni čudno, da so zganjali vse mogoče norčije; nekateri so brundali nemške popevke, ti so s kikirikanjem oponašali petelina, oni s kokodakanjem kokoši, ostali pa so vriskali in tako dajali duška svojemu zločinskemu početju na roparskem pohodu.

Partizani so nestrpno prežali iz zasede na vseh osem sovražnikov. Želeli so si, da bi prišli švabi čim bliže v njihovo zasedo. Kar sapo so zadrževali in čakali na povelje za napad. In osupnili so, ko so Nemci nenadoma zavili proti Češnarju in se malone vsi zgnetli v hišo.

Kaj storiti sedaj?

»Kaj neki,« je zašepetal komandir. »Napadli in potolkli bomo te pijane podganel... Fantje, pripravljeni!« je opozarjal.

Komandir se je zamišljeno ozrl po zasedi, pa spet poškilil proti Češnarju, od koder so se že luščili Nemci. S kikirikanjem so spet oponašali petelina in se majali proti sredini vasice. Šli so raztreseno in v veliki razdalji, rekel bi previdno!

»Ali ne bo vseh iz hiše? Do hudiča!« se je hudoval Boris, ko dveh Nemcev še ni bilo videti. Kaj storiti? Če teh šest pustimo predaleč v vas, bodo odnesli pete, če pa vžgemo takoj, bosta pobegnila ona dva! Prekleto! Aha, že gresta! Še malo, še en trenutek, še en korak...

»Pali!« je urezalo po vasi partizansko povelje.

Kot strela z jasnega neba se je iz partizanskega orožja vsula svinčena toča na razigrane sovražnike. Prvi udar je bil tako strahovit in nepričakovan, da so se trije policisti sesedli na tla, kot da bi jih z ovnom zabil v zemljo. Niti glasu ne trepeta niso več dali od sebe.

Zdajci je Repov šarec še bolj zalajal, pa tudi brzostrelki nista prenehali; ostro so tolkle tudi puške. Kdo naj bi ušel iz tega ognja? Nihče! Trije švabi so se po prvih padcih hotelj pognati navzdol med vaške domačije, pa so jih partizanski streli takoj prikovali na tla: dva sta izdihnila v mlaki lastne krvi, tretji pa se je po srečnem naključju zatrkljal pod bližnji kozolec. Vendar se iz zasede ni dalo ugotoviti, ali je izdihnil ali pa šteje zadnje minute življenja.

Sedmi in osmi Nemec, ki sta šla v zaščitnici, sta se ob napadu sklonila za parobek in nihče ob borcev ni videl, niti mogel ugotoviti, kje sta se skrila. Toda komandir je hotel biti takoj na čistem. Zato je ukazal mitraljezcu, naj brani položaj, drugim pa zaklical:

»Na jurišl«

Komandirjevo povelje se je pomnožilo z vzkliki borcev, ki so se kot en mož dvignili iz zaklonov in pognali v napad čez kolovoz v sadovnjak. Ne zanašajoč se na to, kaj prinesejo naslednji trenutki, so se borci pognali k padlim Nemcem ter jih začeli razoroževati in jim pobirati vojno opravo.

Tedaj se je neki gestapovec priplazil do Češnarja, se pred nevarnostjo partizanov dvignil in zdirjal po planjavi v dolino. Bistro Dušanovo oko ga je zapazilo, ga ujelo na muho in brzostrelka je zaregljala. Žal, da je bila prevelika daljava. Brzostrelka ni mogla opraviti svoje dolžnosti in gestapovec je še bolj dirjal v dolino.

»Ta-ta-ta... žžiivv... ta-ta.« je nenadoma usekalo izpod Češnarja med jurišače. Borci so urno legli v zaklone in prisluhnili nadaljnjim strelom, ki so zažvižgali proti njim.

(Nadaljevanje sledi)

Borci Štajerskega bataljona UDV. — Spredaj stoje, od leve na desno: Mirko Kovačič, Jožko Strmole, Ludvik Perpar-Zdenko. Zadaj stoje: Jože Bačko-Gorenc, komandir Dominik Smodič-Mali, komandant Anton Vratanov-Antonesko, njegov namestnik Jože Štok-Korotan, Ivan Šrebar-Doni in Gvido Mraz-Zvone. Na Kalu, junija 1944.

Skupina političnih delavcev Revirja nad Mrzlico v juniju 1944. Čepita: Vresk Vili-Urban (član OK KPS za Revirje), Kramar Vinko-Krištof, kot sekretar Skoja za Revirje. — Stoje: Kovač Mirko-Branko, obveščevalec Konradi Egon, Majcen Tončka (član OK KPS za Revirje), Pol[illegible] Klopčič in Tine Klopčič.

Boris in Dušan v partizanih, danes vidna politična delavca

Po starih partizanskih poteh do Ostrožnega

Stari borci VDV brigade v patrulji za Ostrožno

Preko gorá in vodá bo v jurišu odbrzela patrulja VDV brigade na Ostrožno, ki jo bo vodil znani borec, major Jože Štok-Korotan.

Patrulja bo sestavljena iz samih starih borcev ter bo imela svoje zborno mesto v Moravčah, od koder bo odrinila na pot. Na Poljanah pri Moravčah bo nagovor, ki ga bo imel komandant patrulje, tovariš Korotan. V svojem nagovoru se bo spomnil ustanovitve I. Štajerskega bataljona.

S Poljan bo patrulja krenila v Moravče, od tam pa v Št. Gotard, kjer se že pripravljajo na sprejem patrulje. Tukaj bo tudi miting.

Drugi dan bo patrulja odrinila dalje proti Čemšeniku. V Zalogu se bodo od patrulje odcepili trije tovariši ter položili venec na spominsko ploščo padlega tovariša Janeza Boriška, skupaj pa bodo spet prišli s patruljo na Čebinovem. Prav tako se bo skupina borcev tudi tukaj ločila od patrulje, da ponese venec pred spomenik, kjer je bila ustanovljena I. Revirska četa. Na pohodu bo patrulja obiskala razne partizanske družine. Na Čebinovem se bodo nato sešli vsi. Pri Barliču, kjer je bil leta 1937 ustanovni kongres KPS, se bodo vsi člani patrulje vpisali v spominsko knjigo.

Patrulja bo zatem krenila preko Planinske vasi in Knezdola mimo Ahaca v Gabrsko, nato pa do Doma »Svobode II« v Zg. Trbovljah, kjer bo velik partizanski miting. Ob tej priložnosti bo MO SZDL Trbovlje podarili patrulji VDV brigade zastavo. Na mitingu bodo sodevali pevci, Veseli teater iz Trbovelj in Delavska godba na pihala. Ob tej priložnosti bodo obdarovali zaslužne partizanske mamice, istočasno pa bošta pozdravila patruljo tov. Martin Gosak, predsednik okraja, ter tov. Alojz Dular, predsednik mestne občine Trbovlje.

Dne 16. septembra bo patrulja odrinila dalje proti Katarini kjer bo položila venec pred Gasilskim domom v spomin padlima tovarišema Koroščcu in Viktorju. Na Katarini se bo patrulja delila. Položila bo tudi venec na Kalu, kjer je padel borec Veličko.

V Rečici se bosta obe skupini spet strnili ter bo tamkaj partizanski miting. Patrulja bo tukaj položila venec pred spomenikom padlih borcev ter pred občinsko hišo v Rečici, kjer je padel partizan iz Zagorja. Iz Rečice bo patrulja odrinila proti Zabukovci in Libojam, od tam pa v Celje, kjer se bo sešla z ostalimi borci.

Pobiti partizani od vermanšaf ta na Ojstrem pri Hrastniku leta 1944

Tudi I. Štajerski bataljon na pohodu za Ostrožno

Dne 14. septembra bo krenila na pot preko Zasavja do Ostrožnega tudi patrulja I. Štajerskega bataljona, ki jo bosta vodila major Dolfi Hohkraut in Jože Gričar-Metod. Zborno mesto bo imela ta patrulja na Vačah pri Litiji. Iz Vač bo patrulja odrinila na Čatež, proti Tirni, nato na Pleše in od tam v Št. Gotard.

Dne 15. septembra bodo patrulji pripravili sprejem v Zagorju. Ob tej priložnosti ji bodo podarili zastavo. Patrulja bo krenila iz Zagorja v Hrastnik, kjer bo prav tako sprejem patrulje in podelitev zastave. V naslednjih dneh bo imela patrulja I. Štajerskega bataljona partizanske zbore v Hudi jami in Šoštanju, nato pa bo odrinila proti Celju.

Tudi ta patrulja bo na svoji poti položila vence na raznih mestih ter obiskala nekatere partizanske družine. —ar.

I. Štajerski bataljon

Prvi Štajerski bataljon se je formiral 4. oktobra 1941. leta na Grmadi pred napadom na Šoštanj. Komandant bataljona je bil **Stane Rozman**, a komisar **Jože Letonja-Kmet.**

Ob svoji ustanovitvi je štel Štajerski bataljon 53 borcev, sestavljen pa je bil iz Pohorske, Revirske in Savinjske čete, ki so nastale konec julija in v začetku avgusta 1941. leta. Ob svojem prehodu v Drugo grupo odredov je štel I. Štajerski bataljon konec avgusta 1942. leta 250—300 borcev — od njegove ustanovitve do vključitve v Drugo grupo odredov pa je padlo mnogo njegovih borcev. Leta 1941 je postal komisar bataljona Dušan Kveder-Tomaž, meseca marca 1942. leta pa komandant Rudi Knez-Silas, a komisar Boris Čižmek-Bor. Leta 1941 so obstajale Brežiška, Celjska, Revirska, Savinjska in Pohorska četa, leta 1942 pa Lackova, Revirska, Savinjska, Zgornjesavinjska, Saleška, Ruška in Kozjanska četa.

Večje borbe leta 1941 so bile: 9. avgusta na Zagorje, istega dne napad na Vransko, 11. avgusta napad na Ribnico na Pohorju, 8. oktobra velika borba na Oklopni vrh, 8. oktobra velika borba na Čreti nad Vranskim, 11. avgusta napad na Slivnico pri Celju, kjer je padla Celjska četa. Dne 1. novembra je bil »Brežiški pohod«, dne 29. novembra pa je podlegla Brežiška četa.

Dne 18. maja 1942. leta je sledil napad na žandarmerijo v Ljubnem, 3. junija borba pri Prelogu, kjer je padel narodni heroj Peter Miha-Toledo, 5. junija napad na Luče, 12. junija borba pri Letušu, 15. junija borba pri Brodnici pri Jurkloštru, 29. junija borba pri Polzeli. Večje akcije so bile še 1. junija napad na Trojane, napad na Trbovlje, napad na Zabukovico in napad meseca junija na Hudo jamo. Dne 17. junija 1942. leta je štel Štajerski bataljon 250—300 partizanov. Manjše borbe so bile dnevno, prav tako sabotažne akcije. V času svojega obstoja je Štajerski bataljon likvidiral okrog 300 Nemcev, zaplenil pa toliko orožja, da so se z njim oborožili vsi borci.

Zgodovina Štajerskega bataljona nam priča, da je v času svojega obstoja častno izvršil svojo nalogo. Iz tega bataljona so odšli borci v druge bojne enote, ki so se formirale ozir ustanavljale na vsem ozemlju Štajerske in drugod.

Vse borce, ki so se borili za osvoboditev Štajerske in za druge predele Slovenije, kličemo, da se v čim večjem številu udeleže slovesnosti »Štajerska v borbi« na Ostrožnem.

Na svidenje na Ostrožnem!

Pozdrav visokemu gostu g. Dželalu Bayaru na poti skozi okraj Trbovlje

Na poti iz Zagreba do Ljubljane se je visoki gost naše države, predsednik turške republike g. Dželal Bayar vozil s »Sinjim vlakom« tudi skozi naš okraj. Vse postaje so bile slavnostno okrašene.

Prav prisrčen sprejem je visoki gost doživel v Zidanem mostu, kjer so se zbrali na lepo ozaljšanem kolodvoru številni prebivalci okraja Trbovlje, prav tako so prispeli tjakaj ljudje s posebnim vlakom in kamioni iz Celja.

Natanko ob 16.30 je prispel vlak na železniško postajo Zidani most. Množica je navdušeno pozdravljala visokega gosta in našega maršala Tita. Železničarska godba je igrala partizanske koračnice. Pred vagonom, v katerem je potoval predsednik turške republike, so se zbrali, takoj ko se je vlak ustavil, naši okrajni funkcionarji. Visokega gosta je v imenu prebivalstva našega okraja pozdravil predsednik OLO Trbovlje, tov. Martin Gosak. Pionirki Alenčica Koren in Tatjana Ivanuš sta visokemu gostu izročili lepe šopke rdečih nagelnov. Kaj kmalu nato je med vzklikanjem tisočglave množice Sinji vlak nadaljeval svojo pot proti Ljubljani.

Pozdrav v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju

Tudi v Hrastniku so pričakovali ljudje na železniški postaji visokega gosta. Postaja je bila lepo okrašena. Zbralo se je tamkaj veliko število Hrastničanov ter obe godbi na pihala »Svobode I« in »Svobode II«. Toda vlak, ki je prispel v Hrastnik nekaj minut pred 17. uro, je brzel dalje proti Trbovljam, kjer je visokega gosta čakala Mladinska godba na pihala iz Trbovelj ter preko 3000 ljudi. Vlak je počasi vozil skozi postajo, množica pa je navdušeno pozdravljala predsednika turške republike in maršala Tita, ki je nasmejan odzdravljal zbranim ljudem in naši mladini, godba pa je ves čas igrala veselo koračnico.

Prav prisrčen sprejem so pripravili visokemu gostu tudi v Zagorju, kjer se je preko 2000 ljudi zbralo z godbo »Svobode« iz Toplic. Godba je ob prihodu vlaka zaigrala turško himno, množica pa je razigrana pozdravljala visokega gosta, nato pa je vlak odhitel proti Ljubljani.

Stanovalci na Žabjeku se priložujejo

Bralka našega lista z Žabjeka nam piše:

»Če gremo danes po trboveljski dolini, vidimo povsod na novo urejene ulice in olepševalne gredice. Lepe, nove stavbe z modernimi stanovanji kar rastejo kot gobe po dežju. Vse to priča o razvoju in velikem napredku Trbovelj. Z veseljem, rekla bi, s ponosom gleda človek to veliko spremembo, posebno še, če se spominja slike Trbovelj v vojnem času.

Tudi kolonija Kurja vas in Pauerjeva kolonija sta napredovali vsaj toliko, da imajo ljudje pitno vodo v kuhinjah. Poglejmo pa v Žabjek. Prebivalci tega naselja imamo občutek, kakor da je to kolonija za manjvredne ljudi. Zakaj to? Drugod imajo lepe, velike pralnice, mi pa že dolgo časa prosimo zanjo, a vedno dobimo enak odgovor: »Ni denarja!« — Kakšna je pri nas kriza za vodo, bom na kratko povedala. Tukaj pere 70 do 80 gospodinj samo pri eni savski pipi in je zaradi tega vrsta na perišču od štirih zjutraj do desetih zvečer. V tesnih kuhinjah pa moramo kuhati perilo, kar povzroča poletj neznosno vročino, pozimi pa ostudno vlago.

Nič bolje ni z pitno vodo. Nekaterim hišam je tako oddaljena, da se moramo ob slabem vremenu tako obleči, kot da bi šli na »šiht«. Nazaj pa tudi ne prideš veliko boljši kot s »šihta«.

Da omenim še luč. Pri nas zvečer otroci ne morejo delati domačih nalog, ker je preslaba luč in to pri 100-svečni žarnici. Likati se pa podnevi sploh ne da. Potem se pa še marsikdo čudi, če ljudje z Žabjeka ne hodijo na sestanke...«

Tako nam piše naša bralka. — Uredništvo lista je mnenja, da je mogoče želji stanovalcev na Žabjeku ustreči. Z okrepitvijo prereza napeljavnih žic ali pa z namestitvijo močnejšega transformatorja (če je ta preobremenjen) je dana možnost izboljšati voltažo v tem naselju toliko, da bo šolska mladina vsaj lahko pisala svoje domače naloge pri luči. — Tudi ureditev vprašanja pitne vode in perišč v tej koloniji ni nerešljiv problem, o katerem naj razmišlja in sklepa upravni odbor rudnika. Ako ni za letošnje leto v podjetju proračunskih rezerv za kritje stroškov za te dodatne instalacije, potem naj se vstavi v proračun prihodnjega leta primeren znesek za te nujno potrebne investicije na Žabjeku ki gotovo ne bodo prevelike.

„Verujte v sebe, v svojo moč in svobodo!"

(Nadaljevanje s 1. strani)

MO ZB NOV Radeče, tov. Jože Ržek, tov. Anica Globačnikova, ljudski poslanec in predsednik mestne občine tov. Ferči Miler. Po odigranj »Internacionali« je spregovoril navzočim tov. Jože Ržek, nato pa podal besedo tov. Anici Globačnikovi, ki je leta 1941 sodelovala s padlima borcema Marijanom Nemcem in Milanom Kosom. Tovarišica Globačnikova je na kratko orisala delo in zasluge obeh narodnih herojev, zatem pa jima odkrila lep spomenik — Godba in mešani pevski zbor iz Radeč sta po odkritju spomenika počastila spomin obeh herojev z žalostinko, nato pa je sledilo polaganje vencev. Kot prva sta položila venec pred spomenik oče in mati padlega Milana Kosa, v naslednjem pa so položili pred spomenik čez 40 vencev iz vsega okraja.

Slavnostno zborovanje na trgu pred spomenikom

Na trgu pred spomenikom padlim borcem v Radečah se je v nedeljo dopoldne zbralo veliko število ljudi iz Radeč in okolice. Tjakaj sta prišli tudi obe godbi na pihala iz Radeč in Zidanega mosta.

Po odigranju himne je imel tukaj slavnostni govor predsednik mestne občine Radeče tov. Ferči Miler, ki je v svojih besedah orisal zgodovino borbe Radečanov v časih NOV. Za njim pa je spregovorila tovarišica Lidija Šentjurčeva, ki je najprej obrazložila pomen praznovanja naših občinskih praznikov, nato pa prešla na aktualne politične dogodke v naši državi in v svetu. Govor tovarišice Lidije Šentjurčeve je množica pozdravila z navdušenjem, nakar je predsednik mestne občine zaključil uspelo zborovanje.

Popoldne je sledil letni telovadni nastop TVD »Partizan« v Radečah, s katero prireditvijo je mesto Radeče zaključilo svoj tretji občinski praznik. »Vsi se bomo videli na Ostrožnem 19. septembra« — je končal svoje besede predsednik mestne občine Radeče, tovariš Ferči Miler. -ar

Iz Litije in okolice

Vsi na Ostrožno!

V posameznih krajih Litije in okolice delujejo posebni štabi za čim lepšo organizacijo potovanj na Ostrožno pri Celju. Za pot na Ostrožno se zanimajo tudi kmečki prebivalci, ki so bili v času NOV odločno na strani odpora proti fašizmu. Krajevni štabi so imeli v zadnjem času v posameznih vaseh več sestankov, kjer so ljudem razložili pomen prireditev na Ostrožnem in način potovanja. V prireditvenih štabih so predstavniki ZB SZDL, ZKJ, sindikatov in drugih množičnih organizacij.

Kdor se še ni priglasil za Ostrožno do sedaj, naj to stori takoj! Litija je bila z okoliškimi kraji zmeraj zgled dobro organizirane enote, zato je gotovo, da bo prednjačila tudi ob letošnjem prazniku v Ostrožnem.

Za vsa pojasnila se obrnite na najbližji štab ali množično organizacijo!

Mladi litijski potapljači

Zadnje tedne je na litijskem mostu vse živo ker ga generalno popravljajo. Med delom pade temu ali onemu delavcu v reko Savo kak vijak, orodje itd. Nekemu delavcu je padla iz rok že tudi ura Vse te dragocenosti so ostale v savskih valovih. Mladi in podjetni Litijani kopalci pa se spuščajo do savskega dna in iščejo izgubljene predmete. Večina so jih že rešili in so prejeli za svoje usluge tudi denarne nagrade. Mladim litijskim potapljačem služijo pri iskanju izgubljenih stvari na savskem dnu posebne maske za potapljače. Tako litijska mladina koristi s svojimi športnimi pripravami delavcem, ki obnavljajo litijski most.

Komemoracija za jadralcem Milanom Boriškom v Vršcu

V Vršcu, kjer je sedež jugoslovanskega jadralnega letalstva, se je mudilo v zadnjem času več Litijanov, ki so bili gostje oziroma tečajniki Jadralnega saveza Jugoslavije. Zadnje dneve so imeli v Vršcu lepo komemorativno slovesnost v počastitev litijskega rojaka Milana Boriška, ki je bil eden izmed najboljših jugoslovanskih jadralcev ter je postal žrtev našega sinjega neba...

Komemoracijo ob Boriškovi četrti obletnici smrti je odprl komandant Paja Crnjanski, ki je prikazal Milana Boriška kot enega najbolj zaslužnih jugoslovanskih jadralcev in celo zmagovalca na svetovnem prvenstvu v Oerebru na Švedskem.

Vsi udeleženci proslave v Vršcu, ki se je je udeležil tudi litijski profesor Hinko Lebinger, so poslali staršem Milana Boriška, ki žive v Litiji, sožalno brzojavko.

Na žalni seji v Vršcu so govorili tudi o postavitvi spomenika litijskemu jadralcu Boriško. Del zneska za spomenik je že zbran.

Nov šolski nadzornik

Z novim šolskim letom je bil nameščen v ljubljanskem okoliškem okraju za novega šolskega nadzornika tov. Franc Vidic, ki je pred vojno služboval na litijski osnovni šoli, v Zagorju in v Šmartnem pri Litiji. V našem kraju je znan kot vnet športnik smučar in nogometaš. Bil je med ustanovitelji litijskega Športnega kluba. V času NOV je bil tov. Vidic v partizanih. Vidičeva družina je bila v tem pogledu za zgled, saj so bili vsi štirje člani družine v partizanih, tako Vidičeva žena Marija, hčerka Breda in sin Janez. Tov. Vidic je v zadnjem času služboval v Tolminu. Želimo mu, da bi vse svoje priznane organizatorske moči postavil v službo naše ljudske šole in prosvete in ga prisrčno pozdravljamo na novem službenem mestu.

Razstava fotografij

V oknu litijske knjigarne je razstava fotografij z nedavne proslave 30-letnice litijskega Športnega društva. Uspele motive je posnel naš znani fotoamater prof. Jože Rupnik, ki je v zadnjem času fotografiral izletniške točke v litijski okolici.

V Litiji bodo izdelali 30 tisoč stolčkov za Anglijo

Te dni si je dopisnik našega lista ogledal litijsko lesno industrijo »Zales« — Zasavsko lesno industrijo. Podjetje se stalno razvija in je v zadnjem času povečalo obrat ter odprlo novo mizarsko delavnico. Podjetje ima več oddelkov: mizarstvo, strugarstvo, žago, furnirski obrat, zabojarno itd.

Direktor je nekdanji partizan, tov. France Mehle, rojak z Dolenjskega, nosilec spomenice iz leta 1941. Zadovoljno je povedel našega dopisnika v mizarski obrat in mu razkazal najnovejša dela. Med drugim pravkar skončavajo 30.000 stolčkov. Podobni so nizkim stolčkom za otroke. Namenjeni so za Anglijo, naročila jih je pa neka tovarna za televizijske aparate. Vsak kupec televizijskega aparata bo dobil toliko takih ličnih stolčkov, kolikor ima družinskih članov. Stolčki so na štirih nogah z ovalno sedežno deščico. Izdelani so v živordeči barvi. Ves delovni kolektiv hiti, da bi čimprej in čimbolj zadovoljil angleškega naročnika. — V zadnjem času so izdelali v podjetju več garnitur pohištva za delavce in nameščence na obroke. Te spalnice so cenejše od drugih lesnih podjetij.

Delovni kolektiv litijskega „Remonta" — vzor ostalim kolektivom

V Litiji vlada občutno pomanjkanje prostorov, tako poslovnih, pisarniških, predvsem pa seveda stanovanjskih. Delovni kolektiv litijskega »Remonta« je s prihranki in posojilom, ki mu ga je omogočil OLO Ljubljana-okolica, začel z gradnjo stanovanjske hiše. V razgovoru s predstavniki podjetja je dobil naš poročevalec pregledno sliko o delu in napredku tega malega, a žilavo delovnega kolektiva. Direktor »Remonta« tov. Štrus je dejal: »V zadnjem času smo zaposleni na več deloviščih. Gradimo tudi v tovarni usnja v Šmartnem, pravkar pa skončavamo vzorne hleve za 50 glav goveje živine na posestvu OZZ na Grmačah pri Litiji.«

»Delo nam olajšuje mehanizacija, katere smo si v zadnjem času nekaj nakupili. Imamo pa namen, da si nakupimo še več strojev in s tem pospešimo naše delo.«

Vodja administracije tovariš Trampuž pa nam je vprašanje o delu kolektiva dopolnil: »Naše poslovanje ovirajo sedanji nezadovoljivi prostori. Zato smo začeli z gradnjo lastnega upravnega in stanovanjskega poslopja. V stavbi, ki smo jo ravno te dni dogradili do ostrešja, bodo pisarniški prostori in lokali za tehnično osebje, prav tako tudi skladišča in soba za delavce. V nadstropju in na podstrešju pa bodo stanovanjski prostori.«

Ko boste na Ostrožnem...

Priložnost za ogled raznih prireditev in znamenitosti celjske okolice

Veliki partizanski tabor na Ostrožnem, kjer se bodo zbrali vsi preživeli štajerski, koroški in prekmurski borci, interniranci, izgnanci, terenci in otroci padlih borcev, za svobodo. To bo stvar, ki jo je vredno pogledati, pa četudi bi bilo treba prehoditi peš desetine in desetine kilometrov.

Toda ne samo to. Udeleženci tabora bodo prosti čas lahko izkoristili za ogled mnogih znamenitosti, ki jih človek ne vidi vsak dan.

RAZSTAVA NOB IZ VSE ŠTAJERSKE

Ob taboru na Ostrožnem bodo iz celjskih izložb v središču mesta vzeli blago in v njih namestili najrazličnejše zgodovinske dokumente iz narodnoosvobodilne borbe. Vsak okraj oziroma vsak okrajni odbor Zveze borcev bo priredil svojo razstavo. Tako bomo lahko v uličnih izložbah videli dokumente prvih partizanskih enot na Pohorju, Dobrovljah in Kozjanskem, enot II. grupe odredov koroških, prleških in prekmurskih partizanov, rast čet, bataljonov in brigad, dokumente ilegalnega dela partizanskih tiskarn in bolnišnic, slavnega pohoda Štirinajste divizije na Štajersko in končno uničenje okupatorja. Istočasno bo odprt tudi celjski muzej, ki hrani mnogo bogatih zgodovinskih spomenikov.

Nadalje bodo v teh dneh v Celju še druge zanimive razstave. Na dvorišču Slandrove vojašnice bo vojna razstava, potem bodo organizirane še slikarska razstava, razstava fotografij, lovska razstava in najbrž še katera. Odbor za pripravo razstav, ki ga vodi inž. Milovanovič, še proučuje možnosti razstav in prostorov zanje.

ŠTEVILNE KULTURNE PRIREDITVE

Udeleženci tabora na Ostrožnem si bodo lahko ogledali več kulturnih prireditev. Kakor je znano, bodo na tabornem prostoru nastopali združeni pevski zbori s približno 2000 pevci. Nadalje bo na Ostrožnem v soboto zvečer na prostem mariborska Opera uprizorila Smetanovo »Prodano nevesto«. Celjsko mestno gledališče bo uprizorilo na prostem (najbrž na Kocenovem trgu ob starodavnem obrambnem stolpu v Celju) dramatizirano Finžgarjevo zgodovinsko povest »Pod svobodnim soncem«. Skupina »Ljudskega odra« pa bo v dvorani Ljudske prosvete v Stanetovi ulici uprizorila dramo hrvatskega pisatelja Kolarja »Sedmorica v kleti«. Pozabiti tudi ne smemo, da se bodo ob taboru v Celju zbrale razne godbe na pihala.

V CELJU IN OKOLICI JE POLNO ZNAMENITOSTI

Številni gosti bodo to priložnost lahko izkoristili tudi za ogled raznih kulturnih in zgodovinskih znamenitosti. Celje samo si bodo mnogi z zanimanjem ogledali, saj so ga v zadnjih dveh letih zelo lepo uredili. Asfaltirane ceste, urejena pročelja, parki, zelenje na vsakem koraku, nova naselja, novo gledališče, bogat muzej itd. govore o prizadevanju Celjanov, da bi svoje mesto uredili tako, kot so urejena letovišča in turistična mesta.

V Celju bo mogoče videti tudi posledice nedavnih velikih poplav, četudi so jih pridni meščani v glavnem že zabrisali — bolj kot je bilo mogoče pričakovati. Ljudje bodo še pripovedovali tragične zgodbe tiste strašne temne noči, na zidovih bo še mogoče videti višino uničujoče vode, videli boste prizadevanja pri urejevanju stanovanj in vrtov itd.

Nekateri bodo to priložnost izrabili za ogled ruševin znanega gradu Celjskih grofov, ki nemo priča o nekdanji moči svojih gospodarjev. Prav z restavriranih preostalih zidov trdnjave Celjskih grofov je na mesto in okolico krasen pogled. Spodaj je prijazno mesto s številnimi tovarnami bistro in lepo reko Savinjo, dalje se širi bogata Savinjska dolina, ki slovi po hmelju, pisana pokrajina proti severu do Vojnika in končno Savinjske Alpe ter Pohorje v ozadju.

Kdor pa bo imel več časa, se bo lahko povzpel še do Celjske koče pod Tovstom ali do lepo urejenih koč na Svetini in Šmohorju. Tisti, ki imajo prevozna sredstva, si lahko ogledajo še bližnja zdravilišča, kot so Laško in Rimske Toplice s termalnimi vrelci, nekateri jo bodo mahnili v bližnjo Dobrno ali zavili celo proti Rogaški Slatini. Gotovo bodo mnogi tudi hoteli videti znamenite izkopanine iz rimske dobe v Šempetru v Savinjski dolini, ki je oddaljen od Celja samo 12 km. Le nekaj kilometrov naprej se ponosno dvigajo partizanske Dobrovlje, kjer pridni prebivalci Braslovč in okolice grade znano »Partizansko cesto«. In končno se tam začne turistična Zgornja Savinjska dolina, ki se zaključi z biserom naših Alp — prelepo Logarsko dolino.

(Po »Večeru«.)

V zadnjih dneh po revirjih

TRBOVLJE

Otvoritev nove gledališke sezone. — Preteklo sredo in četrtek, 8. in 9. septembra, zvečer je pevsko društvo »Slavček« v okviru DPD »Svobode-Center« v Trbovljah odprlo jesensko gledališko sezono s spevoigro »Pri belem konjičku«, ki jo je društvo uprizorilo že prejšnjo sezono. Kakor vedno doslej, je ta spevoigra, ki jo je priredil za oder »Slavčkov« pevovodja tov. Jože Skrinar, tudi tokrat našla hvaležne poslušalce. — Na gledališki načrt dramskega kolektiva »Svobode-Center« v novi sezoni se bomo o priložnosti še povrnili.

Turneja kulturniške skupine. — Člani nekdanje kulturniške skupine, ki je leta 1944 delovala v XIV. diviziji na osvobojenem teritoriju Štajerske in ki so jo v glavnem sestavljali pevci, godbeniki in gledališčniki iz Trbovelj, so se zadnje tedne pripravljali za nastop na partizanski slovesnosti na Ostrožnem. Minuli petek so člani te bivše kulturniške skupine priredili v Delavskem domu v Trbovljah celoten program, s katerim so nastopali med vojno po osvobojenih krajih Gornje Savinjske doline; pevske in glasbene točke sporeda je vodil tov. Jože Skrinar, pevovodja trboveljskega »Slavčka« in »Zarje«, medtem ko je »Partizansko kantato« dirigiral sam skladatelj tov. Radovan Gobec.

V soboto, 11. t. m. dopoldne, je odpotovala ta kulturniška skupina z okrog 60 pevci, godbeniki in gledališčniki iz Trbovelj v Sedlarjevo, kjer se je sešla z glavno patruljo XIV. divizije, ki je sedaj na pohodu čez Kozjansko na Ostrožno. Kulturniška skupina je preteklo soboto na partizanskem mitingu XIV. divizije v Kozjem nastopila s svojim programom. V nedeljo je s patruljo nadaljevala pot v Planino in Jurklošter, v ponedeljek pa v Rimske Toplice, kjer so se glavni patrulji XIV. divizije pridružile še druge manjše patrulje. Kulturniška skupina bo nastopila s svojimi točkami te dni še v nekdanjih osvobojenih partizanskih krajih v Gornji Savinjski dolini v Gornjem gradu, Ljubnem, Lučah itd., v soboto pa bo prispela na Ostrožno, kjer bo seveda tudi nastopila s svojim nekdanjim kulturnim programom.

IZ HRASTNIKA

Šolska vrata so se spet odprla za hrastniško ukaželjno mladino, a letos prav težko. Kako pa to? V Hrastniku gradijo novo osnovno šolo. Računali so, da bo že do 1. septembra skončana, a so se ušteli. Kakor smo že pisali, so opustili dve zasilni učilnici na Frtici zaradi preureditve te hiše v gospodinjsko šolo. Tako ima hrastniška osnovna šola začasno na razpolago le štiri učilnice za 13 oddelkov osnovne šole in en oddelek pomožne šole. Ker ni šlo drugače, je moralo šolsko vodstvo napraviti iz treh oddelkov enega razreda le dva, tako da imajo ti oddelki po 50 do 60 učencev. Sedaj ima osnovna šola le 11 oddelkov in 1 pomožni razred, skupaj dvanajst. V vseh teh dvanajstih oddelkih bo v štirih učilnicah dnevno pouk v *treh izmenah!* Kakšno škodo bodo imeli s tem učenci in učenke! Upamo pa, da bo vsaj v najslabšem primeru v dveh mesecih že uporabna nova šola na Logu. Tam bo pa šest učilnic. In takrat se bo začelo v obeh šolskih poslopjih redno šolsko delo.

Stanovanjska stiska. — Ta najbolj muči hrastniške občinske očete. Pomanjkanje stanovanj je zelo občutno. Pa tudi kulturno-prosvetne ustanove se ne morejo tako razmahniti, kakor bi bilo treba. V Spodnjem Hrastniku so morali začasno opustiti otroški vrtec, ker nimajo kam preseliti stanovalce poleg vrtca. Glede na higienske predpise bi bilo to stanovanje potrebno za prostore vrtca.

Tudi Glasbena šola je spričo velikega števila učencev pretesna, a stanovanje poleg šole še ni prazno, da bi šolo lahko razširili.

Število učeče se mladine je od leta do leta večje, s tem tudi število učnih moči, ki pa zelo težko dobe primerna stanovanja. Iz tega razloga je Ljudski odbor mestne občine sklenil, da bo najprej zidal učiteljsko stanovanjsko hišo na Logu, kar je zelo nujno. Kakor smo že ob neki priložnosti omenili, bi bilo umestno prihodnje leto prizidati k novi šoli upravne prostore, nato telovadnico in končno učiteljsko stanovanjsko hišo. Sedaj bodo pa ta vrstni gradbeni red preskočili in najprej zidali stanovanjsko poslopje, kar je vredno pohvale.

Tudi hrastniška steklarna ima obljubljena sredstva za zidanje velikega stanovanjskega bloka. Čeprav bosta obe navedeni stavbi v najboljšem primeru vseljivi šele čez dve leti, imamo vendar vsaj upanje na postopno odpravo stanovanjske krize. — Končno naj še omenimo, da se bo lahko že letos vselilo 12 družin v novo rudniško stanovanjsko hišo na Logu.

Gostovanje tamburaškega zbora „Svobode II" iz Trbovelj

Pred dnevi je gostoval na Dolenjskem članski in mladinski tamburaški zbor »Svobode II« iz Zg. Trbovelj. Najprej so tamburaši koncertirali v polni dvorani Zadružnega doma v Mokronogu, nato pa so napravili koncert na Malkovcu, prijazni dolenjski vasici, ki leži precej visoko v hribih nad gozdovi v objemu bujnih vinogradov in zidanic, ki jih tu ni malo. S te vasi se nudi obiskovalcu zelo lep razgled po širni Dolenjski in na Trdinove Gorjance. Že prej predvideni koncert v dolenjskem rudarskem naselju Krmelju je zaradi slabe udeležbe izostal. -jak.

Napadli so jo

Ivan Sinkovec, rudar iz Hrastnika št. 314, Mira Šinkovec, gospodinja iz Hrastnika št. 315, ter Karolina Komlanc, stanujoča v Hrastniku št. 324, so dne 28. marca t. l. zvečer na cesti pred gostilno Birtič v Hrastniku lahko telesno poškodovali K. A. na ta način, da jo je Ivan Šinkovec udaril z roko v prsa, Mira Šinkovec in Karolina Komlanc sta jo pa vlekli za lase ter jo praskali po obrazu, s čimer so napadenki prizadejali nad desnim očesom in na tilniku majhne ogrebline, na hrbtu pod desno lopatico pa udarnino. — Obtoženci so dejanje na glavni sodnijski obravnavi zanikali, vendar jim je bila krivda v celoti dokazana in so bili obsojeni vsak od njih na en mesec zapora pogojno za dobo 1 leta ker je sodišče mnenja, da bo že sam izrek kazni na obtožence ki sicer niso podvrženi izvrševanju kaznivih dejanj, vzgojno vplival, ne da bi se kazen tudi izvršila. Vsi trije obtoženci pa bodo morali nositi stroške kazenskega postopanja.

Zadnje dni po svetu

Britanski zunanji minister Eden je prispel v Bruselj, kjer se je sešel z zunanjimi ministri Belgije, Nizozemske in Luxemburga in se posvetoval z njimi o problemu nemške oborožitve. Nato bo odpotoval v Bonn, kjer se bo sešel z dr. Adenauerjem. Na vseh teh obiskih — iz Bonna bo odpotoval v Rim in Pariz — bo proučil z zunanjimi ministri teh držav vprašanje, kako vključiti Nemčijo v evropsko obrambo. Eden bo tudi razpravljal o možnosti, da bi uveljavili načrt o formiranju nemške vojske brez nemškega generalštaba, kajti to idejo resno proučujejo v nekaterih evropskih državah, zlasti v Franciji.

★

Zahodne države so sporočile SZ, da privoljujejo v konferenco velike četvorice, ki bi pripravila širšo konferenco o vseevropski kolektivni razorožitvi, vendar mora biti prej podpisana mirovna pogodba z Avstrijo, kateri sta bili že na moskovski konferenci leta 1943 obljubljeni svoboda in neodvisnost, sovjeti pa morajo tudi prej privoliti v svobodne volitve v vsej Nemčiji. Zahodne države so ponovno ugotovile, da je nekoristna sleherna nova diskusija s SZ, dokler se ne bo sovjetska politika v Evropi bistveno spremenila. Podpis mirovne pogodbe z Avstrijo je po mišljenju Washingtona še nadalje lepa priložnost za dokaz iskrenosti sovjetskih izjav o miroljubnem sodelovanju.

★

Ameriška veleposlanica ga. Luce je nepričakovano prišla zopet v Rim, čeprav so njeno vrnitev pričakovali šele čez teden dni. Njeno vrnitev spravljajo v zvezo z obiskom britanskega zunanjega ministra Edena v italijanskem glavnem mestu. Ameriška veleposlanica želi pred Edenovim prihodom posredovati pri italijanski vladi, da bi preprečila take premike v italijanski politiki, ki bi jih utegnilo povzročiti oddaljevanje italijanske politične smeri od doslednega zagovarjanja ameriškega stališča in delno približanje k britanski politiki.

★

Glasilo Enotne socialistične stranke »Neues Deutschland« objavlja govor predsednika vzhodnonemške vlade Grottewohla na seji centralnega komiteja stranke. Grottewohl je poudaril, da edino sporazum o kolektivni evropski varnosti, ki ga je predlagala SZ, lahko privede do pomiritve in miru v Evropi. Predsednik vzhodnonemške vlade je izrazil svoje zadovoljstvo, ker je predsednik nemške socialdemokratske stranke Ollenhauer zavrnil EOS in se zavzel za konferenco štirih velesil.

★

Grška delegacija za letošnje zasedanje generalne skupščine OZN z generalnim direktorjem ministrstva za zunanje zadeve Kirujem je odpotovala v New York. Pred odhodom je Kiru izjavil novinarjem, da je »vest grške vlade čista« in da ni odgovorna za to, da bo ciprski spor prišel pred svetovno javnost. Ob koncu je vodja delegacije poudaril, da bodo po prijateljski razpravi o Cipru postale tradicionalne anglogrške zveze še trdnejše, ker bodo temeljile na realnejših osnovah enakosti in recipročnega občutka neodvisnosti.

★

Predsednik občine v Nikoziji na Cipru dr. Temistokles Derviš je poslal generalnemu tajniku ZN, predsedniku britanske vlade Churchillu in guvernerju Cipra protest v imenu vseh ciprskih občin. Le-te energično protestirajo zaradi sklepa britanske vlade, po katerem so »Ciprčani obsojeni na večno suženjstvo in jim preprečujejo svobodno izraziti svoje gledišče«. Razen tedga protestijo tudi zato, ker je Anglija odklonila zahtevo ciprskega ljudstva po združitvi z Grčijo.

★

Iranski varnostni organi nadaljujejo z aretacijami častnikov in civilistov, pripadnikov prosovjetske stranke Tudeh, ki so obtoženi sodelovanja v veliki vohunski mreži za Sovjetsko zvezo. V zvezi s temi aretacijami so prepovedali vse dopuste v vojski, pa tudi gibanje čet. Računajo, da so doslej aretirali okoli 500 oseb. Okoli 150 generalštabnih oficirjev in šefov policije so aretirali v notranjosti, ostale pa v iranskem glavnem mestu. V sporočilu vojaškega guvernerja v Teheranu piše, da bodo v kratkem sodili aretiranim in jih obtožili izdajstva.

Dolgoletna želja zagorskih žena se je izpolnila

Zagorje, sredi avgusta. — Znano je, da je bila 9. avgusta slovesno odprta nova tovarna konfekcije »Sava« na Cesti zmage. Prav je, da si ob tej priložnosti ogledamo prizadevanje zagorskih žena, da se v Zagorju zgradi tovarna konfekcije.

Okupator je za svoje vojaške potrebe postavil v Zagorju tovarno konfekcije in jo uredil s šivalnimi stroji. Krstil jo je »Westa«. Od ranega jutra pa pozno v noč so drdrali v njej stroji. Polni vagoni sivozelenih oblek za Hitlerjeve vojake na vzhodni fronti so dan za dnem zapuščali »banditski kraj Edlingen« — tako je okupator prekrstil Zagorje in tovarno, v kateri so morale delati »banditke« iz okoliških krajev. Toda marsikatera polna pošiljka je spremenila smer svojega namembnega kraja in je zletela v zrak, ali pa se je skotalila v Savo. V poletju leta 1944 pa je zletela tudi tovarna v zrak, zavila se je v siv dim, ki je butal iz polnih gorečih skladišč.

Leta 1945 se je glasilo geslo vseh rudarskih deklet in žena: »Vse za obnovo!« Pri obnovitvenem delu so hotele slediti svojim možem-rudarjem. Dejale so: »Možje obnavljajo rudnik — me bomo pa tovarno!«

»Naj ne ostane pri besedah,« so še dodale in hitele vsako popoldne k porušeni tovarni, da so darovale svoje delo obnovi domovine in svojega kraja. Doma se je vsaka preskrbela, da ni prišla »neoborožena«, da ji ne bi bilo treba šele potem iskati in gledati, kje naj dobi kramp in kje lopato. Vsak trenutek je bil dragocen.

Veselje je bilo gledati v opoldanskih urah dolgo, pomikajočo se četo delavk z godcem na čelu. Žarečih obrazov so korakale z motikami in krampi oborožene po taktu partizanskih koračnic. Med potjo so vedno znova stopale v sprevod nove delavke. To je bila naša nova vojska — vojska, ki obnavlja.

Marsikomu, ki je šel mimo, je ušel pogled na veliko skupino delavk — žena in deklet. Bilo jih je okoli dve sto. Zagorjani so se vpraševali: Kje neki se jih je toliko vzelo? Tiste dni so namreč prišle vse tiste na delo, ki so bile tiri leta »bolne« in niso bile zmožne opravljati okupatorju prisilnega dela v tovarni ali na rudniku. Prišle so vse tiste »skrite«, ki so doma ves čas trdno upale, da pride čas, ko bodo iz proste volje in z veseljem gradile za lastni narod.

Pripravljen je bil prostor za zidanje nove tovarne. Vendar pa so potrebe pokazale drugače. Naša industrija je potrebovala premog in v Zagorje so se začeli naseljevati rudarji iz drugih krajev naše republike. Nastopila je občutna stanovanjska kriza. Pa so se spomnili, da bi bilo najbolje, če bi na ruševinah stare konfekcijske tovarne zgradili stanovanjsko poslopje. Bili so mož beseda in hiša je bila kmalu dograjena.

V zvezi s povečanjem števila prebivalstva v Zagorju pa je nastalo vprašanje, kam z žensko mladino, ki je dopolnila osemnajsto leto starosti. Končno pa so se zedinili: postavimo v Zagorju novo tovarno konfekcije in ženska mladina bo zaposlena.

Težak je bil začetek s tovarno. Tovariš Kovše, bivši upravnik krojaške zadruge, je letal sem in tja, da bi preskrbel prepotrebne stroje in priprave za tovarno. Včasih je moral tudi večkrat skozi ena in ista vrata, da je uspel. Končno so uspeli vsi. Za drugi občinski praznik, 9. avgusta, je bila tovarna pripravljena, da prične z delom. No, tovarna je dobila še ime in...

Zagorjani so se za ta obrat zelo zanimali. Koliko mladih deklet je preskrbljeno v novi tovarni? Lahko rečemo: in koliko jih še bo! V načrtu je povečanje tovarne za toliko, da bi se stalež povišal od sedanjih 30 delavk na tri sto.

In delavke te tovarne so dobile nekaj dni pred občinskim praznikom blago za delovne plašče. Mnoge, ki še nimajo bogatih izkušenj z rezanjem in s šivanjem na stroj, so čakale, da bi se jih kdo usmilil, da bi imele napravljene halje. Ostale, ki so pa vešče v tem delu, pa so čakale do zadnjega in marsikatera je še 9. avgusta zjutraj — naj mi ne zamerijo, da se spuščam v takšne podrobnosti, ki niso nič pomembne — šivala in likala haljo, da je bila izgotovljena.

...in pričeli so s proizvodnjo. Ko je bila nova tovarna konfekcije slovesno odprta in ko se je začel ogled tovarne, so delavke delale tako intenzivno, da razen dveh ali treh sploh niso vedele, kdo vsi so bili med visokimi gosti. In kako hitro je šlo delo izpod rok! V prvem nadstropju so pripravile dele — blago narežejo s posebnim strojem — in jih poslale v izdelavo. Na eni strani »ustvarjajo« lične moške srajce, na drugi strani pa moške hlače. Delo gre po tekočem traku; ena sešije rokave, druga ovratnik, tretja en del itd. — to gre s tako hitrostjo, da izdela tovarna danes, ko je na začetku obratovanja in ko niso delavke temu delu toliko priučene, okoli 80 moških srajc dnevno. Čez nekaj časa bo šlo že hitreje in vedno hitreje, tako da bo dnevna produkcija znašala okoli 120 srajc. Delo gre počasi, ker je treba gumbe šivati na roko, a bo šlo še hitreje.

Tovarna skuša spraviti svoje proizvode na širši trg. Upamo, da bo s tem tudi uspela, saj so proizvodi zelo lepi in tudi dobro izdelani. Želeli bi samo, da bi v najkrajšem času začeli graditi ostale objekte, da bi lahko že kmalu zaposlili tudi ostalo žensko mladino. Zagorjanom in vsem, ki so pomagali, da tovarna obratuje, pa čestitamo pri tem podvigu, ki je vreden pohvale.

Poizkus, ki se je dobro obnesel

(Iz prakse „Svobod" iz Zagorja)

Za nami sta dva uspela kulturna tedna, ki ju je pripravilo DPD »Svoboda« mestne občine v Zagorju s sodelovanjem MO SZDL. Do nedavnega je bila udeležba na kulturnih prireditvah v Zagorju tako pičla, da so kulturni delavci začeli že obupavati, in to ne zaman. Mesece in mesece so se trudili, da so naštudirali določeno igro ali pa pripravili koncert, nato pa taka slaba udeležba oziroma tako skromno plačilo! Pa so se končno le znašli nekateri in sklenili, da na prostem zbližajo kulturo z delavci — z našimi rudarji. Sprva so mislili, da bodo naleteli na težave in na nerazumevanje, a so se zmotili. Naš delavec je prišel do spoznanja, da mu je po trudapolnem delu treba tudi nekaj razvedrila.

V prvem Tednu kulture, ki je bil od 27. junija do 4. julija, so nastopile samo »Svobode« v mestni občini Zagorje. Že takrat se je pokazal velik uspeh teh prireditev — od nedelje, ko je bil na sporedu koncert delavske godbe topliške »Svobode«, pa do nedelje, ko je ljubljanska Drama uprizorila Cankarjeve »Hlapce«, si je prireditve ogledalo čez 12.000 Zagorjanov in okoličanov. To se pravi, da je bilo povprečno na vsaki prireditvi 1500 gledalcev oz. poslušalcev. Tako visokega obiska tudi največji optimisti niso pričakovali. Pri tem sta bila dosežena dva uspeha na en mah. Zagorske »Svobode« so v enem tednu prikazale rezultate svojega dela, na drugi strani se je pa zagorsko delavstvo začelo zanimati — lahko rečemo zelo zanimati — za delo domačih »Svobod«.

Ker so kulturniki videli, da je prvi teden tako uspel so sklenili pripraviti tudi ob proslavi 2. občinskega praznika skozi ves teden kulturne prireditve. Tako so povabili na sodelovanje med drugim »Svobodo« iz Radeč, IZUD iz Čemšenika, Prosvetno društvo iz Kotredeža in Izlak. Pripomniti moramo, da te kulturne skupine številčno niso močne, imajo pa dosti volje in vztrajnosti za delo. In v tem so lahko marsikateri »Svobodi« za zgled. Zagorski dramski delavci so lahko ob tej priložnosti videli, kje žuli čevelj te skupine. V prihodnje bi lahko ti pomagali tem družinam in kmetje bi lahko videli v takih primerih voljo naših delavcev, da je mogoče s skupnimi napori delavca in kmeta zagotoviti rast kulture na našem podeželju. Priporočljivo bi bilo, da bi člani naših »Svobod« večkrat kolektivno obiskali prireditve teh društev, s čimer bi jim dali spodbudo za nadaljnje delo.

In uspeh teh tednov: na območju, kjer se že kažejo obrisi nove komune, je že videti trden stik kulture z delavstvom. In na to smo čakali. Pri tem lahko zagorskim kulturnikom samo čestitamo.

V najbližjih dneh bo tudi na Izlakah Teden kulture. Tamkaj hočejo doseči sožitje kulture s kmeti. Želeti bi bilo, da bi tudi Zagorjani v čim večjem številu obiskali te prireditve. -vš-

Pionirski kotiček

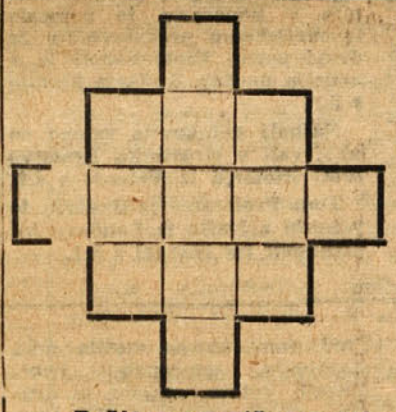

Nagradni magični lik za pionirje

Vodoravno in navpično: 1. iglasto drevo; 2. rokodelec; 3. žival v vodi.

Črke: AA, B, ČČ, KKK, OO, RR, V.

Pravilne rešitve nam prinesite ali pa pošljite po pošti v uredništvo do nedelje, 19. septembra opoldne.

Kakor doslej, bo tudi tokrat dobil izžrebani rešitelj magičnega lika lepo knjigo v spomin.

Rešitev magičnega lika iz prejšnje številke

Rešitev nagradnega magičnega lika iz prejšnje številke našega lista se glasi: 1. Boris; 2. opera; 3. reber; 4. Irena; 5. saraj.

Strogi žreb je to pot prisodil nagrado *Hermini Gačnik*, učenki III. razreda gimnazije v Trbovljah, ki naj pride v naše uredništvo po obljubljeno knjižno darilo.

Ali ste se že prijavili za OSTROŽNO?

Izpred sodišča

Creva je kradel

Leopold Ritonja, mesarski pomočnik, uslužben pri komunalnem podjetju »Klavnica« v Trbovljah, je bil obsojen na 15 dni zapora, ker je kot mesarski pomočnik vzel iz skladišča podjetja »Meso« v Trbovljah sto metrov svežih svinjskih črev z namenom, da bi pridobil sebi protipravno premoženjsko korist. Oškodovanemu podjetju je obtoženec dolžan plačati zahtevano odškodnino v znesku 1000 din.

Svojo bivšo ženo je napadel

Ivan Jus, rudar, stanujoč v Zagorju, Prešernova ul. 15, se je pred kratkim od svoje žene ločil. Kmalu nato pa je prišel v stanovanje svoje bivše žene B. M., s katero se je zapletel v prepir ter jo med prerekanjem večkrat ugriznil v desno nadlahtnico, sunil z roko v prsi in jo davil, s čimer ji je prizadejal lahke telesne poškodbe. — Obtoženec je bil zaradi tega obsojen na 25 dni zapora ter na plačilo stroškov kazenskega postopanja.

Žganje je kradel

Mate Vajdič, delavec iz Trbovelj — Opekarne št. 20, je dne 20. decembra lanskega leta vzel na hodniku gostilne Dreo v Trbovljah petlitrsko steklenico žganja na škodo G. D., katerega je oškodoval za 2000 din. — Obtoženec je na sodišču dejanje priznal, zagovarjal se je pa, da je bil upravičen vzeti žganje, ker je bilo le-to po njegovem mnenju last prekupčevalca. Zagovor obtoženca sodišče ni upoštevalo, saj obtoženec v nobenem primeru ne bi smel vzeti žganja, četudi bi ga vzel njegovemu prekupčevalcu, kar pa niti ni dokazano in bi bila sicer v takem primeru njegova dolžnost obvestiti organe LM, ki bi nato nastopili v smislu zakonskih določil. — Mate Vajdič je bil obsojen na 15 dni zapora ter na plačilo kazenskih stroškov, oškodovancu pa je obtoženec dolžan povrniti znesek 2000 din.

Mira Pucova: 24

TIHA VODA

Roman

Da, bila je spremenjena, čeprav si se moral peklensko potruditi, da si dojel neko razliko med tisto Agato, ki je sedela tukaj še pred kratkim in se je dolgočasila, in Agato, ki je v objemu nekega mladega moža plesala valček.

Neka sproščenost, neka povsem nova mehkoba je bila v njenih gibih, v drži rahlo nazaj upognjenega vitkega života, v ljubkem naklonu glave. Ona pa kakor da bi vedela za to spremembo v sebi in kakor da se trudi, da bi se od časa do časa okorneje zavrtela in se s togim vzravnanjem odmaknila objemu, ki jo vabi. Toda to se ji ni posrečilo — samo na hipe je kakor odrevenela, da je potlej potonila v še večjo mehkobo.

Vse to je Novotny dojemal s popolno jasnostjo. Ljubi ga! si je dejal z neznanskim začudenjem. In jel se je truditi, da bi našel na mladem človeku kaj posebnega — kaj takega, kar bi moglo premotiti žensko, kakršna je bila Agata, žensko, mrzlo in neobčutljivo kakor kamen. Toda naj si je še toliko prizadeval, odkriti ni mogel nič več od povsem povprečne podobe zalega mladega človeka. Prijela ga je jeza, ko si je dejal, da je bil tudi on najmanj tako zal in tudi dovolj mlad, ko jo je poročil, pa ga vendar ni ljubila! Nenadoma se je znašel ogoljufanega za srečo, ki bi mu bila pripadala po vsej pravici. Gubal je čelo kakor od bolečine, mržnja ga je spreletavala.

Ali se mu je že udala? se je vprašal. Torej je vendarle res: za sleherno poročeno ženo pride čas, ko se naveliča enoličnosti svojega poklica... Toda kljub ciničnimi misli v bistvu ni verjel, da je tako. Čeprav je bil odkril na svoji ženi neko stran njenega bistva, za katero nikoli prej ne bi verjel, da sploh obstaja, je vendar še zaupal v neke temeljne osnove njenega značaja, ki ga je toliko let poznal. Vedel je, da je verna, da je sramežljiva do neverjetnosti in da ji je družinska skupnost sveta. To ga je za trenutek navdajalo s tolažbo.

Naperil je svoje poglede v mladega moža in je skušal v izrazu njegovega obraza in njegovih očij dognati, do kod sta že prišla. Ne, tu ni bilo tistega posedujočega smehljaja, ki nehote stopi na ustnice tudi najbolj zadržanemu moškemu, kadar drži v objemu žensko, ki si jo je že bil osvojil! Tu ni bilo trdnega prijema okoli pasu, s katerim zagrabijo ženski život moške roke, ki so v svojih dlaneh že okusile popolno predanost tistega telesa. Tu je bilo zgolj občudovanje in želja in trepet neizpolnjene strasti. Ne, nič se ni pripetilo, še je bil čas, poseči vmes in pravzaprav je moral biti tej prekleti Zenički hvaležen za opozorilo. Tako se je tolažil, stiskajoč oči, da so mu bile le še kakor dve poševno narisani zarezi. Kljub temu pa je okušal vse muke ljubosumnosti. Sunkovito je lovil sapo vase. Izraz na njegovem obrazu je bil še vedno nasmejan, nedoumen.

5

Rudarska godba ni igrala posebno dobro. Le okorno se je izvijala melodija valčka iz trobentanja pihal, kljub temu pa se je Agati dozdevalo, da ni še nikoli slišala tako popolnega blagoglasja.

Ah, kaj mi mar! Kaj mi mar, kaj porečejo vsi ti ljudje! si je govorila, čuteč, da se je loteva neka sladka vročica. Čeprav je natanko vedela, da strmi vse omizje z njenim možem vred v sleherni gib njenega obraza, je v tem taktu vedno globlje plavala v razkošju svojih čustev in ni mogla drugače, kakor da se je smehljala. Njen smehljaj je odgovarjal vabilu Julijusovega smehljaja in kmalu ni bilo okoli njiju ničesar več mimo vrtinca godbe in v krogu se vrtečih oleandrovih drevesc.

Dobro plešeš! je nekam blaženo pomislila in je čezdalje bolj pozabljala na to, kako mučno so jo dojmile Zeničkine besede, ki je nedvoumno namigavala na njeno srečanje z Julijusom na pokopališču. Pozabljala je na tiste strašne trenutke, ko se je komaj obvladala, ker je bil Feliks pripeljal Julijusa v družbo, in da jo je Feliksov pogled navdajal s predslutnjo nečesa nedobrega.

»Agata?«

»Oh, molčite...« Najlepše bi bilo, ne govoriti, ne misliti ničesar, vrteti se pod rahlim pritiskom njegove roke, dokler ti ne preidejo vsi čuti.

Toda njemu nekaj ni dalo, da bi molčal. Zdelo se mu je, da ji mora odpreti svoje srce, kajti ona edina od vseh bo razumela, kako ga je že vedno mikala daljava, drzne prigode in boji za uspeh, o katerih je sanjaril z odprtimi očmi. Ona bo razumela, da ni ustvarjen za življenje v trgovini botra Zgajnarja in da mora v svet, kjer je nešteto možnosti za sposobnega mladega človeka. Tako je mislil, toda v resnici ni bil ustvarjen za to, da bi se boril. Bil je ustvarjen, da bi lenobno sanjaril, kajti kljub svoji višini, širokim ramenom in trdim pestem ni bil niti malo bojevit, bil je le očarljivo lahkomiseln in rad se je izognil slehernemu delu. Razvnet od njene bližine pa se je znašel v pripovedovanju:

»Vem, da vas ne bo zanimalo, res ne. Toda danes mi je že povsem jasno, da nisem rojen za trgovino, po vsej priliki tudi nimam pravega potrpljenja za tako drobno delo. Po nečem drugem me žene srce... in prav res: že večkrat sem nameraval odpotovati od tod, pa mi je vselej kaj prekrižalo načrte. In odšel bom, gospa Agata. Tu ne strpim več.«

»Odšli boste?«

Nikoli več videti tega podolgovatega mladega obraza, te rjave oči naj izginejo v megli časa, te ustnice pa ljubijo druge... Dobro! rekla si je, da ne more Julijus storiti nič bolj pametnega, kakor da odpotuje — da je to rešitev zanjo, ki jo pošilja Bog z nebes, in da bo kljub temu vse storila, da bi ostal še naprej tu, v njeni bližini.

Kratko, vroče mu je stisnila roko.

Še bolj se mu je zavrtelo v glavi in prekrasno zaupanje vase, v njeno naklonjenost in v bodočnost, ki ga čaka, ga je vsega navdalo z nenavadnim pogumom. Brez premisleka je rekel:

»Saj ne boste hudi? Saj boste razumeli, kar vam bom povedal? Z menoj morate — sicer se nikoli ne odpravim stran.«

»To je blaznost,« je zašepetala in nora sreča ji je kar hromila ude.

»Odkar sva bila zadnjič zvečer na vrtu, vem, da ne morem nikamor, če ne greste tudi vi.«

»Molčite,« je zašepetala, toda njen pogled mu je odkrival, da se niti malo ne huduje, temveč da so jo njegove besede zmedle in razveselile.

»Toda premisliš boste? Kaj ne, da boste premislili, kar sem vam povedal?«

Zdelo se mu je, kakor da je v nebesih, tako ponosen je bil nase in na svojo moškost. Čutil se je sposobnega za vse, tudi za to, da bi jo odpeljal iz Zabukovja. Da, preživeti z njo vznemirljive trenutke bega, odvesti jo kar ponoči iz hiše tega njemu nad vse zoprnega inženirja, ki ni bil vreden, da bi ji odvezal čevelj na mični mali nogi... Odpotovati zelo daleč z njo, morda v Ameriko, prebroditi na morju nekaj strašnih neviht, v daljni deželi pa jo venomer reševati pred nenavadnimi nezgodami! Doseči, da bi ga sleherni dan bolj občudovala in ljubila... Držati jo v objemu kot svojo last, noč za nočjo piti naslado z njenih ustnic, tja do trenutkov, ko bi hotel od te slasti umreti!

Vsa ta premišljevanja niso bila v nobenem pogledu odvisna od resničnosti in niti malo ni motil Julijusa pomislek, da bi za takšno potovanje v Ameriko bilo potrebno mnogo denarja, mnogo več, kakor je mogel vedeti.

Zadoščalo mu je, da so mu te predstave prijetno dražile čute in je videl bodočnost pred seboj pisano in čudovito kakor vrt cvetlic.

(Dalje prihodnjič)

PO LEPI NAŠI DOMOVINI

Zagreb — Banja Luka — Jajce — Sarajevo — Ilidža — Mostar — Dubrovnik — Metkovič — Ploče — Tučepi pri Makarski — Split — Trogir — Šibenik — Zadar — Titova Korenica — Plitvička jezera Slunj — Karlovac — Ljubljana

(Nadaljevanje)

Mostar — srce Hercegovine

Okrog pol desetih dopoldne četrtega dne našega potovanja — bila je ravno nedelja — smo prispeli v Mostar. Kakor smo bili razočarani v Ilidžah, tako smo bili prijetno presenečeni v Mostarju, kjer so nas sprejeli kot največje prijatelje. Malo je bilo časa v Mostarju za ogled mesta, poleg tega pa je pritiskala prava »mostarska vročina« — saj je znano, da je Mostar najtoplejši kraj v Jugoslaviji. V mestu smo si med drugim ogledali znani most preko Neretve, ki je sezidan iz kamna. Prvotno je bil most lesen, vendar so ga Turki leta 1566/67 podrli in zgradili kamnitega. Ta most je edinstveno delo, ki predstavlja svojstveno gradnjo turške profane arhitekture.

Kosilo smo imeli že ob enajstih dopoldne. Mirno lahko rečem, da kaj takega nismo pričakovali. Bilo je res nekaj posebnega — in kar je glavno: gostoljubno, s prijaznim obrazom smo bili postreženi. Seveda smo naše priznanje vpisali tudi v hotelsko knjigo.

V največji vročini smo se poslovili od prijaznih Mostarčanov in odšli dalje proti Dubrovniku, kamor smo prispeli šele ob šestih zvečer. Vsa srečna nam je prišla naproti naša tovarišica iz Ljubljane, ki smo jo poslali prejšnji dan z vlakom v Dubrovnik. No, ne smemo reči, da v Dubrovniku ni bilo vse v redu. To pot je prišla spet do izraza organizacija Putnika, ki se je znašel ter nam preskrbel res dobro spanje v hotelu »Imperial«. Ti nam je vratar zaupno povedal, da smo letošnje leto Slovenci prvi »inozemski« gostje, kajti v tem hotelu so drugače samo domačini (oziroma obratno!). —

Dubrovnik — biser našega Jadrana

Dubrovnik — naše najlepše letovišče — je zelo živahno. Pravcati Babilon je. Ljudi vseh mogočih narodnosti vidiš in slišiš v tem prelepem pomorskem letovišču.

Ko smo precej utrujeni prispeli v Dubrovnik v nedeljo 8. avgusta, okrog šeste ure popoldne, smo se takoj nastanili v hotelu »Imperial«, kjer smo imeli tudi prehrano. Po razdelitvi sob je bilo spet nekoliko razburjanja, ker so skoro vsi hoteli imeti boljšo sobo, teh pa seveda ni bilo dovolj na razpolago. Prednost so razumljivo imeli zakonski pari. Marsikomu je bilo žal, da se ni med potjo oženil, da bi dobil lepšo sobo.

No — mi »trije mušketirji« iz Trbovelj smo dobili še kar dobro sobo. Uredili smo si v njej vse potrebno — in že smo bili zunaj hotela na obali in občudovali brhke Dubrovčanke. Dolgo se nismo zadržali tamkaj, kajti čas je bil, da gremo k večerji, katero smo imeli na vrtu hotela »Imperial« — in bila je res obilna (doma ne pojem polovico toliko). Marsikdo si bo mislil, no, po deseturni vožnji sta potrebna počitek in spanje. Kaj šele Dubrovnik je zlasti šele zvečer privlačen, to še posebno, če si si čez leto prihranil nekaj »pleha«. Zvečer je promenada na glavni ulici. Vsa polna je veselih ljudi, ki valovijo z enega konca na drugi. Vse mogoče jezike čuješ, od slovenskega do babilonskega. Seveda moram pripomniti, da je Slovencev kaj malo v Dubrovniku.

Kavarne in vrtovi so polni gostov. Ob zvokih godbe se vrti staro in mlado. In to vsak dan. Vendar si uprave kavarn, restavracij, hotelov in drugih gostinskih podjetij želijo predvsem gostov, ki več zapravijo, kajti največ gostov sedi pri mizi ves večer ob kozarcu piva, vina, sladoleda ali likerja. Vinjena družba je le redka. Naša skupina se je razbila. Mamice so šle po večini spat, dekleta s svojimi spremljevalci, zakonski pari prav tako, ostali pa smo jo seveda tudi urezali na svojo plat. Zamudili smo v Dubrovniku redko priložnost, da si še tisti večer ogledamo uprizoritev »Hamleta«, ki so ga igrali na prostem na zidovih dubrovniškega gradu. Iskali smo karte, pa so bile vse razprodane. No — bolj vsiljivi — med njimi Adela — so prišli do njih. Drugi, mani podjetni, so se tolažili: pa morda jutri zvečer! In tako so jo mahnili po pisanem Dubrovniku. Rezultat tega podviga je bila težka glava in malo spanja — o vsem ostalem pa naj kronika prizanesljivo molči...

Ogled znodovinskih znamenitosti Dubrovnika

Pisati o Dubrovniku je težko, ker se v neka besedah tega ne more storiti. V ponedeljek, 9 avgusta, zjutraj, ko smo naši sopotnici Miri čestitali k občinskemu prazniku, ki so ga prav ta dan obhajali doma v Zagorju, smo se ob 9. uri zbrali na trgu v Dubrovniku, kjer smo dobili vodiča, kateri nam je razkazoval dubrovniške znamenitosti. Ena izmed največjih znamenitosti Dubrovnika je dva kilometra dolgo mestno obzidje s trdnjavami Sv. Ivan, Minčeta, Bokar, Lovrijenac ter Revelin s privzdižnimi vrati Pile in Ploče. V zahodnem delu starega predela mesta stoji sloviti Onufrijev vodnjak iz leta 1438. To je mojstrsko delo neapoljskega graditelja Onufria de la Cava. Za vodnjakom je stari samostan Sv. Klare (l. 1290). Prav tako stoji poleg znameniti frančiškanski samostan. Tukaj je nadalje ena izmed najstarejših lekarn v Evropi (tretja po vrsti, iz l. 1327). Ta samostan hrani bogate dragocenosti, kakor na primer sliko mesta Dubrovnika iz l. 1667. Med grobovi dubrovniških gospodarjev je tudi grob velikega pesnika Ivana Gundulića. Samostan frančiškanov je imel v zgodovini Dubrovnika pomebno vlogo. V središču mesta je umetnina pozne gotike in zgodnje renesanse Dvor, kjer je skozi stoletja imela svoj sedež dubrovniška republika. V neposredni bližini so še palača Sponza, Orlandov stolp ter ena izmed najlepših cerkva — dubrovniška stolnica. Ta stolnica je ena od najdražjih cerkev v mestu in daleč naokoli. Leta 1667 je bila po potresu porušena ter so na njenem mestu sezidali popolnoma novo. Ta cerkev hrani bogate umetnine in zanimivosti, med njimi glavo sv. Vlaha. To je seveda le del dubrovniških posebnosti, pa še te smo si ogledali bolj površno. Po pravici povedano: žejni smo postali, pa smo zavili k »mamici«, kjer je imela gostilno Slovenka iz Celja. Ko smo se odžejali, smo šli k obilnemu kosilu in popoldne večina na kopanje, posamezni pa spat.

Zvečer smo si v Dubrovniku ogledali nastop folklorne skupine iz Hrvatske in še marsikaj. Nismo pa pozabili, da si ogledamo spet promenado in dubrovniška dekleta. (Dalje prihodnjič)

Dubrovnik — biser našega Jadrana

FIZKULTURA IN SPORT

Vrhunski telovadec

Skromni, mladi telovadec iz vrste hrastniških orodnih telovadcev, Marijan Skaza, drži lepo stojo na krogih novega letnega telovadišča TVD »Partizana« v Hrastniku. — Skaza je tekmoval v zadnji sezoni v jugoslovanski vrsti z Nemci v Hofu na Bavarskem in na svetovni telovadni tekmi v Rimu v juniju letošnjega leta. — Vse vrste hrastniških orodnih telovadcev bodo v bližnjih dneh tekmovale z vojvodinskimi telovadci na letnem telovadišču »Partizana« v Trbovljah.

PREKLIC

Preklicujem neresnične besede, ki sem jih izrekel proti Danitu Kovaču in direktorju Jožetu Kasteliču. — Stane Kovač, Hrastnik.

30 let nogometa pri Steklarni Hrastnik

(Nadaljevanje)

Do tedaj društvo sploh ni imelo svojega odbora, zastopal ga je proti oblasti in javnosti samo kapetan moštva, in sicer tiste čase tov. Ivan Grum. Takoj po odobritvi pravil so člani prejeli tudi prve legitimacije, sklican je bil izredni občni zbor, na katerem je bil izvoljen prvi odbor društva — seveda pa so bili v odboru vsi obrtniki in malomeščani, ki so porokovali za našo športno organizacijo. Poleg ostalih sta bila v prvem odboru tudi tov. Jože Just in Anton Mejač ter še drugi, tako da vpliv malomeščanskih odbornikov na delovanje društva ni pomenil skoro ničesar. Razen tega je občni zbor izvolili tudi dvočlanski disciplinski odbor, čigar naloga je bila, da skrbi za disciplino v društvu oz. med nogometaši.

Društvo je imelo sedaj svoj odbor, potrjena pravila ter igrišče za igranje. Vse to so dosegli nogometaši s trdim, neomajnim delom, dosegli so pa tudi uspehe v nogometu. Volja je v članih še bolj porastla in začeli so z igranjem prvenstvenih tekem tudi izven Hrastnika. Kvaliteta igre se je stalno boljšal, saj so bili v skupini, v kateri so igrali, skoro vedno prvi ali drugi. Tudi štiri pokale so si priborili ter 1 kip. Leta 1937 so igrali v Zagorju z avstrijskim nogometnim klubom »Rot-Weiss«, ki je bil na turneji v Jugoslaviji. Te igralce so premagali ter dobili v darilo lepo oljno sliko, ki še danes krasi klubski prostor.

Vse tekme, ki so jih igrali v teh letih, so večinoma odločili v svojo korist ali pa so igrali neodločeno. Izgubili so samo enkrat z »Amaterjem« iz Trbovelj, drugič so pa z njim igrali neodločeno. Igrali so s klubi: Jadran, Triglav, Hermes, Ilirija iz Ljubljane, Atletika in Olimp iz Celja, Dobrna in Retje iz Trbovelj ter z Jesenicami in Kranjem. Tekme, ki so jih igrali na domačem igrišču, so bile povezane z velikimi težkočami, ker čez Savo tedaj še ni bilo mostu ter je bilo treba vse igralce in gledalce prepeljati čez Savo z navadnim čolnom, kjer je bilo dosti primerov, da se je kak gledalec čisto po nedolžnem okopal v umazani Savi.

(Se nadaljuje)

ROKOMETNA TEKMA

Moški: Svoboda (Ljubljana)—Rudar 12:14.

Ženske: Svoboda—Rudar 9:8.

BRATSTVO IN PROLETAREC ZMAGOVITA, RUDAR PREMAGAN

Drugo kolo prvenstva Slovenije v nogometu je prineslo trboveljskemu predstavniku že drugi poraz. Proti Soboti je v nedeljo moštvo Rudarja klonilo s 3:1.

Najbolj učinkovito zmago so izbojevali v Hrastniku Bratstvo proti Rudarju iz Velenja s 4:0.

Tudi Proletarec iz Zagorja je v borbi z Nafto iz Lendave bil učinkovit ter zmagal s 3:1.

Rudar - CŠK 4.5:3.5

Prejšnjo nedeljo sta Celjski šahovski klub in Rudar v Trbovljah odigrala v Domu »Rudarja« prvo finalno tekmo za prvenstvo Celjskega okrožja. Obe moštvi bi morali odigrati dve tekmi, toda Celjani so v to privolili, ker je prišlo na tekmo samo sedem igralcev Rudarja. Rudar je v tej tekmi prvič po osvoboditvi premagal Celjski šahovski klub s tesnim rezultatom 4½:3½, kar je za šahiste Rudarja velik uspeh. Posamezni rezultati so sledeči:

Franc Gerželj (IV) je dobil partijo brez borbe (številka v oklepaju pomeni kategorijo). — Jože Drobež (II) : Zvonko Draksler (I) 1:0; Mirko Šribar (III) : Andrej Mišura (I) ½:½; Robert Frece (III) : Mirko Fajs (I) 0:1; Hinko Jazbec ml. (III) : Peter Oder (II) ½:½; Vili Rugel (III) : Jože Šnajder (II) ½:½; Hinko Jazbec st. (III) : Karel Janežič (III) 0:1; Ludvik Opresnik (III) : Milan Hojnik (IV) 1:0.

Pohvaliti je treba Jožeta Drobeža, ki je lepo premagal bodočega udeleženca državnega mladinskega prvenstva. Tudi Mirko Šribar se je odlikoval z dobro igro, saj bi ob precizni igri lahko premagal prvokategornika Mišuro. J. H.

Naš obveščevalec

RAZPIS O NAJDENIH PREDMETIH

1. Ženski dežnik, črn, na eni žbici konica zlomljena, ročaj beloplav, koščen;

2. stara, zelo izrabljena aktovka, rjava, z vsebino: 1 pleskarski čopič, 1 lopatica, 1 kladivo, malo, 1 kladivo, zlomljeno.

Najdene predmete lahko lastniki vzamejo proti potrdilu o prejemu v **Tajništvu za notranje zadeve OLO Trbovlje.**

PREKLIC

Preklicujem žaljivko, izrečeno proti Majdi Žagar, Jože Volaj, Trbovlje, Savinjska c. 24.

VABILO

Kolesarsko društvo Trbovlje prireja množični izlet na Ostrožno in vabi vse nečlane, da se mu pridružijo. V primeru defekta jim je po članih društva zagotovljena pomoč. — Odhod bo v nedeljo ob 7. uri zjutraj izpred Doma »Rudarja«.

KREDENCO, dobro ohranjeno, prodam. F. I., Trbovlje, Dom in vrt 2.

POTUJOČI KINO LP Trbovlje bo predvajal od 17. do 22. septembra ameriški film »Belita pleše«. V petek, 17. sept. ob 18. uri v Zidanem mostu, ob 20. uri pa v Loki pri Zidanem mostu; v ponedeljek, 20. sept. ob 18. uri v Izlakah, ob 20. uri pa v Mlinšah; v torek, 21. sept. ob 18. uri v Čečah; v sredo, 22. sept. ob 18. uri na Posetju (samo ob lepem vremenu).

Kino »Svoboda-Center«, Trbovlje

(Delavski dom)

bo predvajal francoski film

»FANFAN TULIPAN«

Razpored predstav bo razviden z lepakov.

Za mladino se predvaja v nedeljo dopoldne ob 10. uri film

»OTROŠKI VRTEC«

Kino »Svoboda« — Trbovlje II.

bo igral ameriški film

»OSEBNA ZADEVA«

Razpored predstav bo razviden z lepakov.

Šahisti Svobode imajo nove prostore

Ob koncu prejšnjega meseca so v Zg. Trbovljah zaključili šahovski kategorijski turnir. Prireditev je trajala tri mesece in se je je udeležilo 32 igralcev šahovskega kluba SD »Svobode«. Po tem turnirju si je 16 šahistov pridobilo priznanje IV kategorije. Prvo mesto na tem turnirju je dosegel tov. Langof.

V septembru sta se pa začela v tem klubu kar dva kategorijska turnirja. Ena skupina igra za priznanje III. kategorije, druga skupina pa za IV. kategorijo. V drugi skupini igrajo šahisti, ki doslej še niso bili kategorizirani. O poteku tega turnirja bomo še poročali.

Klub ima nov klubski prostor pri Volkerju v Trbovljah, kjer se šahisti snidejo trikrat tedensko. Dolžnost vsakega člana je, da se redno udeležuje teh turnirjev. L. S.

S poti po Nemčiji

(Nadaljevanje)

Ring, sovjetska propaganda in Umetnostna galerija

Okrog desetih dopoldne smo končno le skupno odšli, da si ogledamo najznačilnejše dunajske posebnosti in znamenitosti. Spet smo koračili mimo že zadnjič omenjene cerkve, mimo dunajskega magistrata, banke in nekdanjih carskih in plemiških palač. Našo pozornost je pritegnilo izredno lepo, s parkom obdano poslopje s krasno fasado s stebri. Približali smo se ji in zvedeli, da je tu avstrijski zvezni parlament. K vhodu v parlament držeče cestišče je obdano z nizom kipov. V sredini je prekrasen kip grške boginje Pallas Athene.

Kakšnih dve sto metrov dalje pa smo bili že v ruskem pasu mesta. Kmalu smo tudi opazili velik kiosk, poln različnih fotografij še iz časov Stalina in proslulih. Sovjetska propaganda, ki pa ne zaleže dosti, ali bolje rečeno — nič.

Povprašali smo po Umetnostni galeriji in nato naskočili tramvaj. Celih deset minut smo se vozili skozi najnovejši del mesta mimo znamenitega Pratra, ki smo ga žal videli samo od zunaj, dunajskega gledališča Burgtheater, ki je znan po svojih visoko umetniških predstavah, in končno prispeli na cilj. Že od daleč nas je pozdravljal velikanski kip nekdanje cesarice Marije Terezije, obdane od zvestih generalov in ministrov na konjih in peš. Lepo in za ta kraj kaj prikladno delo!

Zavili smo v veliko, večnadstropno stavbo — v Umetnostno galerijo. Nekaj časa smo se držali skupaj, toda kmalu smo se razbili. Različni okusi! Človek bi moral imeti vsaj mesec dni časa, da bi si lahko malo podrobneje ogledal to zbirko oblikovnih in slikarskih stvaritev.

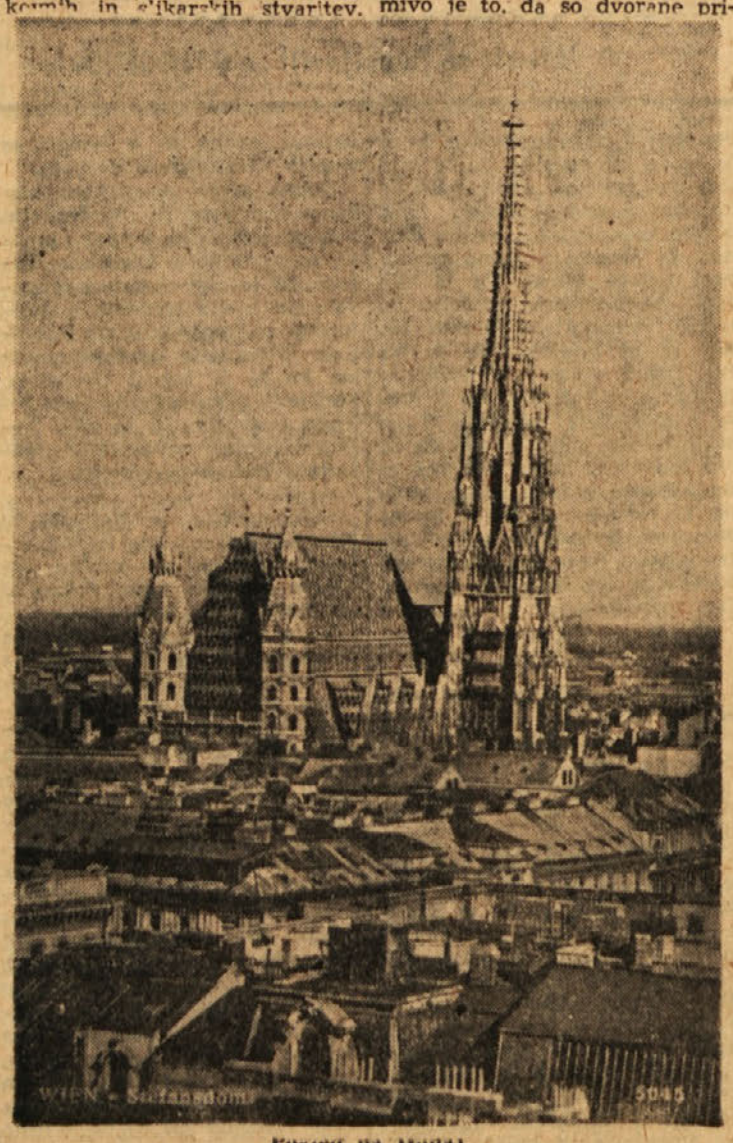

Pogled na Dunaj

Pred nami so se vrstila dela staroveških egipčanskih, babilonskih, grških, rimskih in drugih nepoznanih umetnikov (razni okraski, broške in manjši kipci, pa tudi kipi naravne in nadnaravne velikosti). Sledila so jim dela srednjeveških, renesančnih in končno modernejših ustvarjalcev. Izredno zanimivo je to, da so dvorane prirejene le za posamezne dobe. Nikakor ne bi sodil Raffael Santi ali pa mogoče van Dyck v galerijo grške umetnosti.

V tej stavbi so zbrana dela neprecenljive umetniške vrednosti. Skoro celotne zbirke nekaterih slikarjev najdeš tu, niga pa menda znanega slikarja, ki ne bi bil tu zastopan vsaj z enim svojih del. Raffael Santi, Tizian, van Dyck, Dürer, Rubens, Rembrandt, Grochi, van Gogh, Manet, Monet — in še nešteto drugih velikih umetnikov je zapisanih na slikah. Razstavljena so pa tudi ročna dela. Tako n. pr., prekrasen, iz čistega zlata izdelan jedilni pribor za zajtrk in pa popolna toaletna mizica, ki jo je uporabljala Marija Terezija, kakor tudi lepi prti in preproge, ki predstavljajo razne slavne boje s Turki in drugimi. Težko smo se ločili od te bogate zbirke, čeprav smo bili zelo utrujeni. Kar preveč doživetij za kratke tri ure.

Vrnili smo se v Študentski dom. »Zehn Schilling!« zakliče nekdo. Radovedno pogledamo, kaj naj to pomeni. Spet nekdo s cigareto v roki isto zakliče. Takrat se pa naš vrli Ivan oglasi: »Počak' no mal'!« in kmalu pride z vžigalnikom ter mu prižge cigareto. Sedaj smo bili pač še bolj radovedni, kaj naj pomeni »cen šiling«. Pa kmalu smo zvedeli, da je naš Ivan, ki zna toliko nemško kot nič, nekje zamenjal cigarete za šilinge, te pa za vžigalnik. No na račun teh »deset šilingov« smo se še dosti smejali.

Po kosilu se je zbral naš »štab« in sestavil popoldanski plan. Sklenili smo, da se popeljemo s podzemsko železnico do Schönbrunna ter si ogledamo tamkajšnje znamenitosti, nato pa se z druge strani vrnemo v center mesta k »Stephansdomu«. Kar precejšen program za kratke tri do štiri ure, ki so nam še preostale za bivanje na Dunaju. Zato smo pohitel proti vhodu oz. postaji podzemske železnice.

(Dalje prihodnjič)